

Advies 2007/1 van de Vlaamse ouderenraad op het Vlaams ouderenbeleidsplan 2006 – 2009

Vlaamse ouderenraad

Commentaar en Reactie van de Vlaamse Regering

Inleiding

<p>Plan weinig ambitieus.</p> <p>De ouderen verwachten dat een volgend plan bij het begin van de regeerperiode wordt opgesteld, dat het duidelijk stoelt op een grondige analyse, waarop een coherent plan volgt mét maatregelen die tegemoet komen aan de vastgestelde noden, dit alles met een resultaatsverbintenis. Daarom stelt de Vlaamse Ouderenraad voor om de omgevingsanalyse op te stellen voor het einde van de lopende regeerperiode. Samen met de evaluatie van de uitvoering van voorliggend Vlaams Ouderenbeleidsplan kan deze onmiddellijk de aanzet vormen tot een sterk en gefundeerd tweede Vlaams Ouderenbeleidsplan.</p> <p>Maar toch is dit eerste Vlaams Ouderenbeleidsplan een doorbraak.</p>	<p>Het plan geeft een realistisch overzicht van de maatregelen die de Vlaamse Regering neemt en wil nemen in het kader van haar ouderenbeleid. Dit plan bindt alleen deze Regering en is niet opgevat als een memorandum ten aanzien van volgende regeringen. De visie en de missie van het Vlaams ouderenbeleid, zoals in deel 2 van het ouderenbeleidsplan werd geschreven, is uiteraard wel legislatuuroverschrijdend en schetst de klijtlijnen waarbinnen het Vlaamse ouderenbeleid zich de volgende jaren kan ontwikkelen.</p> <p>Een volgende versie van het plan moet alleszins vóór het aantreden van de volgende Vlaamse Regering worden voorbereid, bij voorkeur in nauw overleg met de Vlaamse ouderenraad. Zodat ook hier en aantal inzichten en/of maatregelen naar voren kunnen geschoven worden bij de opmaak van een nieuw regeerakkoord.</p>
--	---

Algemene bedenkingen

<p>In de nota zelf komt de inspraak en de participatie van de doelgroep bijzonder weinig aan bod.</p> <p>Bovendien ontbreekt elke planning voor de uitvoering van het lokale ouderenbeleid. De ouderen én vele gemeenten zijn gesensibiliseerd. Vermits de uitvoeringsbesluiten er nog niet zijn, dient hier werk van gemaakt te worden in 2007.</p>	<p>Ouderenparticipatie komt aan bod in hoofdstuk 3 onder 3.5. Strategische doelstelling: De deelname van ouderen aan het besluitvormingsproces wordt bevorderd op alle niveaus. Hierin wordt verwezen naar de structurele subsidiëring van de Vlaamse ouderenraad.</p> <p>De uitvoering van het ouderenbeleid op lokaal vlak wordt opgenomen in 2007.</p>
--	--

Het bestuursniveau van de provincie is niet opgenomen in het ouderenparticipatiedecreet

De band tussen de drie delen van het plan (omgevingsanalyse, missie/visie, plan) is onduidelijk of afwezig.

Een situering van het Vlaamse ouderenbeleid in een federale en Europese context ontbreekt. De effecten van het federale en Europese beleid voor de ouderen blijven hierdoor grotendeels buiten beschouwing. De Vlaamse overheid zou moeten aantonen waarvoor Vlaanderen zich op het Europees beleidsniveau wil inzetten en hoe Vlaanderen zal omgaan met de effecten van Europese richtlijnen, actieplannen of aangegeven engagementen.

Elke administratie heeft haar werk uitsluitend op haar terrein gedaan, zonder dwarsverbanden te leggen. Ook al beperkt het zich tot 2009, het plan heeft de kans laten liggen om in het kader van de toekomstige noden, vandaag al strategische en operationele doelstellingen uit te tekenen en mogelijke alternatieve oplossingsscenario's voor te stellen. Het had op zijn minst maatschappelijk-politiek overleg kunnen plannen om op dit vlak de eerste, noodzakelijke beleidssporen uit te zetten.

Met betrekking tot taal is het voor de ouderen best steeds de **Nederlandse taal** te gebruiken

Tot slot blijft de vraag open hoe dit plan naar de doelgroep gecommuniceerd zal worden.

Er is wel degelijk een band tussen de drie delen. De in de omgevingsanalyse opgenomen rubrieken komen ook in de hoofdstukken van deel 3 aan bod en de missie/visie wordt consequent aangehouden.

De Europese context komt aan bod in punt 3.1 Silver Economy. *“Het exploreren van deze en andere markten, samen met een macro-economische analyse van de vergrijzing, vormt een gedroomde invalshoek om het thema van de veroudering van de bevolking in een positief daglicht te stellen en kan Vlaanderen eventueel aansluiting doen vinden bij het Silver Economy Network of European Regions”*

Meer situering op internationaal vlak ontbreekt inderdaad. Dit wordt een aandachtspunt voor de opmaak van een tweede versie.

De scope van deze eerste versie is beperkt. Voor de opmaak van het plan werd wel **een interdepartementale werkgroep** opgericht over alle Vlaamse bevoegdheidsdomeinen heen. Ook de Vlaamse Ouderenraad maakte deel uit van deze werkgroep. De resultaten werden telkens ook getoetst en besproken in een interkabinetten-werkgroep.

Terechte opmerking. Plan wordt hierop nagekeken.

Bij de voorstelling van het plan aan de Vlaamse Regering zal een communicatieplan bijgevoegd worden. Anderzijds is communicatie met en naar de doelgroep ook bij uitstek een opdracht voor de Vlaamse ouderenraad zelf.

Specifieke opmerkingen

Deel 1. Omgevingsanalyse

<p>“Verkleuring van de veroudering”: cijfergegevens en aspiraties allochtone ouderen invoegen</p> <p>Gevolgen van de demografische druk op de thuiszorgvoorzieningen (en mantelzorg) beter beschrijven.</p> <p>Quid programmatie en toegankelijkheid van culturele voorzieningen? Quid recreatiesport voor ouderen?</p> <p>Concrete cijfers rond de woonsituatie op het platteland ontbreken.</p> <p>Mobiliteit legt te sterk de nadruk op openbaar vervoer. De oudere als automobilist of zwakke weggebruiker komt (haast) niet aan bod. Hetzelfde geldt voor verkeersveiligheid.</p> <p>Gegevens over de deelname van ouderen aan het (volwassenen)onderwijs en het sociaal-culturele werk ontbreken.</p> <p>Het welvaartspeil van de gepensioneerden wordt best bekeken vanuit de meest recente gegevens zoals in kaart gebracht door COVIVE. Uitkeringen van de Vlaamse Zorgverzekering en de Tegemoetkoming voor Hulp aan Bejaarden moeten gezien worden als kostendekkend en niet als een onderdeel van het basisinkomen of als extra inkomsten.</p> <p>Ondanks dat oudere holebi's vernoemd worden in de inleiding gaat diversiteit verder enkel over allochtone ouderen. Wij willen verwijzen naar de studies van het Steunpunt van het Gelijkekansenbeleid om dit tekort aan te vullen.</p>	<p>De inleiding tot dit hoofdstuk wijst er op dat “<i>de hiernavolgende cijfers veelzeggend zijn, maar exemplarisch en geen wetenschappelijke volledigheid pretenderen</i>”.</p> <p>De omgevingsanalyse wijst op een aantal trends waarmee het beleid t.a.v. ouderen rekening moet houden. De gemaakte opmerkingen zijn zeker niet onterecht maar in de globale context niet wezenlijk.</p> <p>.</p> <p>De tekst in de omgevingsanalyse doet geen uitspraak over de status van de zorgverzekering, maar wil enkel aantonen dat dit instrument als effect kan hebben dat de uitgaven voor de zorgvrager beter beheersbaar zijn.</p> <p>De uitdagingen op het vlak van diversiteit concentreren zich voornamelijk op etnisch-culturele minderheden omdat dat aspect het zwaarst ingrijpt op de organisatie van hulp- en dienstverlening. Seksualiteitsbeleving bij zorgbehoevenden wordt los van de geaardheid ook als een mogelijk probleem geduid.</p>
--	--

Deel 2. Uitgangspunten

Visie

<p>Gebruik van het begrip 'oudere'. Vraag is tot welke doelgroep(en) het beleidsplan zich precies richt?</p> <p>Het Vlaams ouderenbeleid beoogt de blijvende integratie en waardering van de ouderen in de maatschappij (i.p.v. herintegratie en herwaardering).</p> <p>Autonomie staat niet steeds (i.p.v. geenszins) haaks op een eventuele fysieke en/of mentale afhankelijkheid (of de zin weglaten).</p> <p>De visie op actief leven zou ook de mogelijkheid of de wenselijkheid moeten inhouden op actief leven in de economische betekenis, zij het in aangepaste omstandigheden en voorwaarden. Als we deze moed niet opbrengen veroordelen we de 'ouderen' om 25 jaar en langer oud te zijn (met zinvolle en kwaliteitsvolle bezigheidstherapie) en veroordelen we de jongeren om steeds harder te werken. Dit past niet in een visie met wijzigend levensloopstramien.</p>	<p>Het plan situeert telkens de oudere in zijn sociale context. Het richt zich in die zin misschien niet specifiek tot een groep, maar geheel in overeenstemming met de visie, tot een wijzigend doelpubliek naargelang de context.</p> <p>De visie op de competentie en de kracht van de ouder wordende mens in zijn sociale context, herwaardeert en herintegreert de oudere in de maatschappij.</p> <p>Werd aangepast in tekst.</p>
--	---

Deel 2. Uitgangspunten

Basisprincipes

<p>Inclusief en meervattend Op alle beleidsterreinen moet een actieve aandacht opgebracht worden voor de effecten van het beleid op 60-plussers. Verder lijkt het ons ook noodzakelijk te stellen dat autonomie en competentie ook een keerzijde hebben, m.n. verantwoordelijkheid. Ouderen willen samen en in dialoog met de andere generaties verantwoordelijkheid blijven opnemen voor de samenleving waarin zij leven. Zij kunnen hun ervaring, kennis en vaardigheden ter beschikking stellen van de gemeenschap en een eigen rol spelen in gezin, familie, buurt of wijk of gemeente. Maar ook in het politieke, economische, sociale en culturele leven. Tot op zekere hoogte spelen zij nu al</p>	<p>Komt voldoende aan bod in het geheel van de tekst</p>
--	--

<p>een belangrijke maatschappelijke rol. We denken aan (mantel)zorg, kinderopvang, vrijwilligerswerk. Rekening houdend met de competentie van de toekomstige generatie ouderen en de veroudering van de bevolking, kan en moet deze rol versterkt en uitgebreid worden. De vergrijzing van onze samenleving is niet alleen een last en een bedreiging, maar ook een kans.</p>	
<p>Gecoördineerd en samenhangend Door het facultatieve karakter van een lokaal ouderenbeleid is de kans reëel dat er onvoldoende aandacht is om ouderen ook effectief te betrekken bij de opmaak van het lokaal sociaal beleidsplan. Hierdoor zal de feitelijke participatie beperkt blijven. In deze integratie schuilt ook het gevaar dat een aantal andere aspecten eigen aan het Ouderenbeleid (bv. op vlak van ruimtelijke ordening, milieu ...) uit het oog verloren worden en minder prioriteit genieten. Het lijkt ons van belang ook in het Vlaams Ouderenbeleidsplan aan te sturen op een lokaal Ouderenbeleidsplan waarvan de gepaste delen worden geïntegreerd in het lokaal sociaal beleidsplan, in het mobiliteitsplan, in het cultuurbeleidsplan, in het sportbeleidsplan.</p>	<p>Het decreet wil de lokale participatie aanmoedigen maar legt deze niet op. De Vlaamse Regering staat achter dit principe. Het integreren van de ouderenproblematiek in meerdere beleidsplannen is een verantwoordelijkheid van het lokaal bestuur en hangt allicht ook samen met het belang dat hieraan politiek gehecht wordt.</p>
<p>Interactief en vraaggericht Als Vlaamse Ouderenraad staan we voor de volle 100 % achter dit basisprincipe. Wij durven er dan ook van uitgaan dat oudere holebi's betrokken worden, dat de ouderen in het armoedebeleid aan bod komen, dat het advies van de Vlaamse Ouderenraad wordt gevraagd vooraleer te beslissen over allerlei aspecten in het ruime zorgspectrum, dat voor de uitwerking van het lokaal Ouderenbeleid de Vlaamse Ouderenraad als gesprekspartner kan mee denken, dat er regelmatig en met een goeie frequentie wordt van gedachten gewisseld met de coördinerend minister van Ouderenbeleid, enz. Kortom dat niet gedacht wordt dat een bepaald beleid 'ook' betrekking heeft op ouderwordende mensen en wel goed zal zijn, maar dat geleefd wordt volgens de geschetste basisprincipes.</p> <p>'Een stapje verder' betekent ook dat er invloed wordt uitgeoefend op ouderenbeleid dat niet tot de bevoegdheid van Vlaanderen hoort.</p>	<p>Het beleid zal rekening houden met deze bekommernissen. Dit hoeft niet in de tekst te worden opgenomen.</p> <p>Bij de voorstelling van het plan is duidelijk gecommuniceerd dat het zich beperkt tot de Vlaamse bevoegdheden. Eventueel moet dit nog meer in de verf gezet worden.</p>
<p>Evidence-based en value-based Gesteund op waarden en feiten</p>	<p>Werd aangepast in tekst.</p>

<p>Internationaal perspectief Het ware nuttig het federale en het Europese beleid mee in beschouwing te nemen aangezien dit impact heeft op het Vlaamse beleid.</p>	<p>Het betreft een Vlaams plan De aanbevelingen van de Verenigde Naties ter zake vormen nochtans de leidraad. De internationale dimensie blijft een aandachtspunt en verdient (nog) meer uitwerking in een volgende versie.</p>
<p>Missie en visie In de omschreven missie en visie zou best ook de nadruk gelegd worden op het belang van de actieve betrokkenheid van de ouderen bij de politieke besluitvorming op alle beleidsniveaus.</p>	

Het plan

Algemene opmerkingen

<p>De strategische doelstellingen sluiten o.i. te weinig aan bij de omgevingsanalyse en bij de geformuleerde visie en uitgangspunten. In elk geval wordt een eventueel verband niet expliciet aangegeven. Er is quasi geen terugkoppeling met voorgaande delen.</p> <p>Het eigenlijke beleidsplan is eerder een verslag van het actueel gevoerde beleid. De voorgestelde maatregelen zijn soms al beleidsmaatregelen in uitvoering, soms reeds besliste beleidsmaatregelen, soms voornemens, soms experimenten, soms zelfs algemene bedenkingen. Ze staan in elk geval niet in verhouding tot de geformuleerde doelstellingen. Bij de opgesomde maatregelen wordt evenmin aangegeven binnen welke termijn ze tot welk resultaat moeten leiden.</p> <p>De structuur van het Ouderenbeleidsplan is niet eenvormig in het formuleren van strategische doelstellingen, operationele doelstellingen en maatregelen. Aangezien de Vlaamse beleidsperiode duurt tot 2009, missen wij beleidsopties op iets langere termijn.</p>	<p>De strategische doelstellingen zijn in beginsel geënt op de door de VN geformuleerde doelstellingen.</p> <p>Het klopt dat qua timing en indicatoren het plan hiaten bevat. Dit moet in de mate van het mogelijke worden bijgestuurd.</p> <p>De in het plan opgenomen beleidsopties zijn afgetoetst in een interkabinettenwerkgroep en stemmen overeen met de beleidsintenties van deze legislatuur binnen elk beleidsdomein.</p>
--	---

1. Gezond en wel, ook op latere leeftijd

<p>In dit hoofdstuk hadden we de doelstelling en de operationalisering verwacht van het nieuwe woon- en zorgdecreet.</p> <p>Vlaams bevolkingsonderzoek borstkanker De Vlaamse Ouderenraad vraagt uitdrukkelijk de leeftijdsbeperking voor het borstkankeronderzoek (tot 69 jaar) op te heffen, enerzijds omdat het een discriminerende maatregel is, anderzijds omwille van de toch nog hoge prevalentie van de aandoening na deze leeftijd.</p>	<p>Het woonzorgdecreet komt zijdelings ter sprake. In elk geval zijn alle opties opgenomen die de minister ter zake al genomen heeft of vooropstelt. De eigenlijke operationalisering van een decreet is niet op zijn plaats in een beleidsplan.</p> <p>Het gemaakte onderscheid tussen de leeftijdsgroep 50-69 jaar, de jonger dan 50-jarigen en de ouder dan 69-jarigen is gebaseerd op internationale wetenschappelijke gronden. Onderzoek heeft immers aangetoond dat er een daling van de borstkankersterfte kan gerealiseerd worden wanneer men zoveel mogelijk vrouwen uit de groep 50-69-jaar om de twee jaar een mammografisch onderzoek laat ondergaan. Voor de andere leeftijdsgroepen, zowel onder de 50 als voor 70-plussers blijkt dat niet het geval te zijn.</p> <p>Deze bevindingen hebben geleid tot <u>Europese aanbevelingen</u> over de organisatie van de borstkankeropsporing waarin ook de leeftijdsbegrenzing voorkomt. Deze aanbevelingen werden overgenomen in het protocolakkoord en in de uitwerking van de Vlaamse opsporingscampagne.</p>
<p>Volgende onderzoeken of maatregelen zijn eveneens van belang als effectieve preventieve inzet voor de gezondheidsbevordering van de ouderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tijdig screenen van gehoor en zicht. Dit geeft de kans grotere problemen te voorkomen en passende maatregelen uit te werken. Deze zintuigen zijn essentieel in het behoud van de zelfredzaamheid en de autonomie, alsook in de communicatie met de omgeving. - Preventief mond- en tandonderzoek <p>De Wereldgezondheidsorganisatie lanceerde reeds in 2005 een programma ter bevordering van de orale gezondheid i.f.v. de algehele gezondheid en levenskwaliteit. Tengevolge van mond- en tandproblemen kunnen maag-, buik- en spijsverteringsklachten ontstaan, wat op zich een weerslag kan hebben op de activiteit en het onderhouden van contacten binnen het sociale netwerk.</p>	<p>Deze aanbevelingen worden aan het agentschap Zorg & Gezondheid bezorgd.</p>

<p>- Vanwege de negatieve impact van milieuvervuiling op de gezondheidstoestand van ouderen, meer bepaald luchtwegenaandoeningen, verwachten we concrete voorstellen van maatregelen ter bestrijding van het fijn stof.</p> <p>Begin 2008 volgt een gezondheidsconferentie rond het thema beweging en gezonde voeding. De commissie Sport & Bewegen van e Vlaamse ouderenraad wenst actief betrokken te worden bij deze gezondheidsconferentie.</p> <p>Seksuele gezondheid Een specificatie over de afsluiting van de convenants (met wie – doel – opdracht) is hier nodig. De oudere holebi's dienen hier betrokken partner te zijn.</p> <p>1.1.1.4. Operationele doelstelling: Geven van prioriteit aan armoedebestrijding teneinde, onder andere, de gezondheidsstatus van met name arme en gemarginaliseerde ouderen te verbeteren</p> <p>Dit dient in concrete en afdwingbare maatregelen te worden omgezet. Voor ouderen met een laag inkomen zou het remgeld op griepvaccinatie moeten vervallen.</p> <p>1.1.2. Strategische doelstelling: Ontwikkeling van een beleid dat gezondheidsproblemen onder ouderen voorkomt. Het lijkt ons ook nodig om een operationele doelstelling toe te voegen die ongetwijfeld bij kan dragen tot het voorkomen van gezondheidsproblemen bij ouderen, m.n. het bevorderen van meer beweging door ouderen, met als maatregel het verder ondersteunen van de recreatieve sportfederaties die zich naar ouderen richten</p>	<p>De milieumaatregelen van de Vlaamse Regering zijn niet leeftijdsgebonden. Het klopt anderzijds wel dat ouderen gevoeliger zijn voor sommige milieuproblemen. Voor Vlaanderen werd met betrekking tot maatregelen ter reductie van fijn stof door minister Peeters een saneringsplan opgesteld.</p> <p>Meedelen aan agentschap Zorg & Gezondheid</p> <p>Deze aanbevelingen worden aan het agentschap Zorg & Gezondheid bezorgd.</p> <p>In het decreet van 3 maart 2004 betreffende de eerstelijnsgezondheidszorg en de samenwerking tussen de zorgaanbieders zijn diverse bepalingen opgenomen die oog hebben voor de kansarmoedeproblematiek. Zo moeten de zorgverstrekkers en de Samenwerkingsinitiatieven Eerstelijnsgezondheidszorg bijzondere inspanningen leveren om de toegankelijkheid van de eerstelijnsgezondheidszorg te optimaliseren, in het bijzonder voor personen die leven in achterstellingsituaties. Deze doelstelling moet samen gelezen worden met hoofdstuk 7. "Een toereikend inkomen". Remgelden zijn dan weer een federale bevoegdheid.</p> <p>Het plan vermeldt in hoofdstuk 3. "Ouderen in gemeenschap" onder 3.4.2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het nieuwe decreet voor lokaal en regionaal sportbeleid heeft als grote doelstelling de brede sportparticipatie in Vlaanderen te verhogen en dit bij voorkeur via een actieve sensibilisatie voor sportbeoefening in clubverband. Ook de ouderen zullen hier de positieve gevolgen van ervaren en het is de bedoeling dat ook aan hen meer mogelijkheden geboden zullen worden om in clubverband te sporten. - De uitbouw van een mini-fitnesszaal voor ouderen in een erkend centrum voor dagverzorging behoort tot de geselecteerde thema's voor projectsubsidieering in 2006.
---	---

Voorkomen van ongevallen door valpreventieprogramma's in te voeren, gevaren in huis tot een minimum te beperken, met inbegrip van brandpreventie in woningen en voorzieningen, en door veiligheidsadviezen te geven

Naast de secundaire valpreventie die als maatregel werd voorzien voor mensen met een verhoogd valrisico, en uitgewerkt wordt door de KU Leuven via een screenings- en interventieprotocol, is het verder zetten van het BOEBSprogramma dat werd uitgewerkt door het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie essentieel om meer mensen te bereiken én om de secundaire preventie voor te zijn. De opgezette campagne krijgt maar zin als ze langdurig kan worden voortgezet in heel Vlaanderen. Daarvoor moeten de nodige middelen voorzien worden.

Invoering kwaliteitsnormen in de erkenningsprocedure van voorzieningen en toezicht door de inspectie hierop.

Een begeleidende maatregel is noodzakelijk: Er dient tijd voorzien te worden voor maaltijdbegeleiding voor de personen die niet zelfstandig voldoende drank en voedsel kunnen opnemen.

1.2. Universele en gelijke toegang tot welzijns- en gezondheidszorg

Universele toegang en doeltreffende zorg houden ook de seksuele geaardheid in.

Het is aan te raden hier ook de bedreigingen van de toegankelijkheid van de gezondheidszorgen te vermelden:

De commercialisering van de zorg

De stijgende kostprijs van de zorg

De afnemende kostendekkende rol van de sociale zekerheid

1.2.1.1. Operationele doelstelling: Bevorderen van gelijke toegang tot zorg onder andere door verzekeringsstelsels in te voeren en financiële ondersteuningsmaatregelen te treffen

De zorgverzekering:

- De bijdrage voor de zorgverzekering kan best gekoppeld worden aan het inkomen.

Er wordt onderzocht hoe valpreventie, waaronder ook het BOEBS-project, kan verankerd worden in de permanente werking van het VIG en de LOGO's. Op die wijze kan blijvend nadruk gelegd worden op primaire preventie.

Het plan zegt hierover: *Het verstrekken van (aangepaste) voeding is een kernproces: de kwaliteit ter zake moet bepaald, beheerst, bewaakt en verbeterd worden. Het gebruik van het kwaliteitshandboek en de kwaliteitsplanning zorgen ervoor dat dit op een systematische wijze gebeurt.*

Seksuele geaardheid komt aan bod in het hoofdstuk diversiteit.

Het ligt niet in de bedoeling op deze plaats nog 's een omgevingsanalyse in te lassen. Uit het geheel van opgesomde doelstellingen en maatregelen kan duidelijk de bekommernis afgeleid worden mbt een doeltreffende en sociaal gemotiveerde welzijns- en gezondheidszorg.

Vanaf 1 januari 2006 bedraagt de uitkering voor erkende zorgbehoevenden in de thuiszorg 95 euro, om dan jaarlijks op 1 januari toe te nemen met 10 euro, zodat op 1 januari 2009 een gelijkschakeling tussen thuiszorg en residentiële zorg op 125 euro gerealiseerd wordt.

<p>- De zorggraad, niet de verblijfplaats moet bepalend zijn voor het verkrijgen van de premie. Er bestaat nog steeds een discriminatie tussen thuiswonende (zwaar) zorgbehoevende patiënten en residentieel verblijvenden.</p> <p>- Aan Brusselaars dient de informatie verspreid dat enkel de Vlaamse en bicommunautaire rusthuizen in aanmerking komen voor de zorgverzekering. Ook in Vlaanderen dient op regelmatige basis de reden van de te betalen premie voor de zorgverzekering en het premierecht gecommuniceerd te worden.</p> <p>De financiële en materiële toegankelijkheid van woon- en zorgcentra moet verhoogd worden voor echtparen.</p> <p>De expliciete leeftijdsdiscriminatie ingeschreven in het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap van 65 jaar moet geleidelijk afgebouwd worden. Dit betekent dat hulpmiddelen voor gehandicapten, wiens handicap ontstaan is na 65 jaar, ook in aanmerking kunnen genomen worden voor terugbetaling.</p> <p>De Vlaamse Ouderenraad is tevreden dat er een regeling komt voor de vervoerkosten van en naar het dagverzorgingscentrum. We dringen aan op een spoedige regeling en uitvoering ervan. Pas dan is dit een effectief instrument in de ondersteuning van de thuiszorg en de mantelzorg.</p> <p>1.2.2. Strategische doelstelling: Ontwikkeling van een integraal zorgaanbod om tegemoet te komen aan de behoeften van ouderen.</p> <p>1.2.2.1. Operationele doelstelling: Voorzien in universele en gelijke toegang tot de primaire gezondheidszorg/welzijnszorg en het opzetten van gezondheidsprogramma's voor ouderen op gemeenschapsniveau</p> <p>We dringen aan op een snelle inwerkingtreding van de Samenwerkingsinitiatieven Eerstelijnsgezondheidszorg (SEL) zodat er zowel meer duidelijkheid komt in de organisatiestructuren als in de samenwerking tussen thuiszorg en residentiële zorg.</p> <p>De maatregelen over de organisatie en de financiering van de SEL's ontbreken.</p>	<p>Overleg hierover wordt gevoerd met de federale overheid. Het beleidsdomein mobiliteit neemt hier ook aan deel.</p> <p>Inwerkingtreding voorzien op 1 januari 2008</p>
--	--

1.2.2.2. Operationele doelstelling: De (vernieuw)bouw van voorzieningen op het gebied van welzijn en gezondheid versnellen (VIPA-reglementering)

Naar aanleiding van de problemen die zich stelden tengevolge van het klimaat dienen bij het ontwerpen en verbouwen van zorgvoorzieningen en aanpassingen aan de woningen, maatregelen genomen om de temperaturen te beheersen. In het kader van serieuze investeringen in het bouwen van nieuwe rusthuizen kunnen als voorwaarde in de lastenboeken maatregelen worden ingeschreven op het vlak van het gebruik van materialen, isolatie, ventilatie en duurzame energievoorziening.

1.2.2.3. Operationele doelstelling - **Invulling van de programmatie in thuiszorg en ouderenzorg**

Het overzicht van de opgesomde maatregelen geeft te weinig inzicht in het reëel tegemoetkomen aan de stijgende noden en behoeften. In de omgevingsanalyse wordt de behoefte aan thuiszorgvoorzieningen niet gekwantificeerd. Het is dus onmogelijk uit te maken of de opgesomde maatregelen toereikend zijn of niet.

In het ouderenbeleidsplan is sprake van een uitbreiding van de uren voor gezinszorg met 2,5 %. In het regeerakkoord is sprake van een noodzakelijke stijging van 4 %, een cijfer dat gebaseerd is op de vergrijzingscijfers. Er is dus nog een inhaaloperatie nodig volgens deze programmanormen.

Wat de rusthuizen en serviceflats betreffen is in deel 1 sprake van een behoefte aan 13000 plaatsen in rusthuizen en 14000 plaatsen in serviceflats tegen 2010. Uit de aangestipte maatregelen is niet duidelijk of deze doelstellingen zullen gehaald worden. Een grondige revisie van de huidige programmatienormen in het kader van de demografische evolutie en de budgettaire implicaties lijkt ons noodzakelijk.

In deel 1 wordt gesteld dat ‘geriatrie belangrijk wordt bij de uitbouw van ziekenhuisdiensten en bij de opleiding van specialisten en bijhorende paramedische beroepen’ en dat ‘de instroom van arbeidskrachten in de zorgberoepen verder moet aangemoedigd worden’.

Is nu al het geval. Het VIPA legt normen op inzake duurzaamheid. Is wel eerder algemene milieumaatregel dan specifiek gericht op ouderen

De investeringen in de thuiszorg volgen de demografische evolutie.

Het geplande woonzorgdecreet zal hiermee rekening houden.

Subacute ziekenhuiscampussen worden nog steeds dichtbij woonkernen gepland (concentratie acute bedden op grotere campus met regionale functie, behoud geriatrie bedden op kleinere campus...)

<p>Over beide belangrijke pijlers van het zorgbeleid voor ouderen vinden we in het beleidsplan zelf weinig of niets terug.</p> <p>De noodzaak aan bijkomende omkadering en de noodzaak aan erkenning van deskundigen binnen de sector gezinszorg. De positieve effecten van dergelijke maatregel spreken voor zich:</p> <ul style="list-style-type: none"> - betere garantie van kwaliteit van zorg in de gezinnen - vermindering van de hoge werkbelasting bij de begeleidende medewerkers - betere ondersteuning van de begeleidende medewerkers - betere ondersteuning van de verzorgenden - meer overlegtijd <p>1.2.2.4. Operationele doelstelling: Ondersteunen van experimentele zorgprojecten Zorgvernieuwingsprojecten zoals de zorgboerderijen moeten voldoende tijd en financiering krijgen om zichzelf te bewijzen als een zinvol zorgalternatief. Jaarlijks te vernieuwen projectsteun is een al te zwakke basis en geeft weinig vertrouwen en zekerheid aan de aanbieders.</p> <p>Tegelijkertijd stellen wij ons de vraag hoeveel oudere personen in de experimenten van de zorgboerderijen zijn betrokken en wat de effecten zijn op hun zorgvraag en kwaliteit van leven.</p> <p>1.2.2.5. Operationele doelstelling: Ondersteuning van de mantelzorger Het wetenschappelijk onderzoek van Jef Pacolet stelt duidelijk dat de systematische uitbouw van mantelzorg op langere termijn enkel mogelijk is wanneer de mantelzorgers ondersteund worden door professionele diensten. Zonder voldoende professionele thuishulp is mantelzorg op termijn te zwaar. Ook hier is het noodzakelijk dat de Vlaamse regering de eigen programmatienormen uitvoert. Informatie over de mogelijke ondersteuningsmaatregelen voor mantelzorgers blijft nodig. Specifieke aandacht dient te gaan naar de mantelzorgers van oudere allochtonen.</p>	<p>Bij inspecties worden nog geen systematische tekorten vastgesteld voor de paramedische beroepen, maar de instroom wordt wel een aandachtspunt voor de volgende jaren.</p> <p>Is aanbeveling</p> <p>Experimenten zijn er precies op gericht om de haalbaarheid naar structurele introductie van concepten en methoden te onderzoeken. Een tijdelijke financiering is eigen aan dit systeem.</p> <p>Een eerste inhoudelijke evaluatie wordt gepland in 2007, in samenwerking met de inspectie</p> <p><u>Maatregelen:</u> <i>De uitbreiding van de professionele zorg, waaronder de gezinszorg, de stimulansen m.b.t. de vrijwilligerszorg, de uitbreidingen binnen de transmurale zorg, de genomen opties m.b.t. projectsubsiëring, laten toe de lasten van de mantelzorger te verlichten en de draagkracht te verhogen. Voor de toekomst is nog meer analyse vereist hoe de mantelzorger (in het bijzonder de mantelzorger van de persoon met een psychische aandoening) daadwerkelijk de ondersteuning en waardering kan ervaren, die de thuiszorg voor hem/haar draaglijk maakt.</i></p>
---	---

1.3.1.1. Operationele doelstelling: **Afname van het aantal zelfdodingen en depressies**

Geestelijke gezondheidszorg van ouderen is meer dan depressie- en zelfmoordpreventie. Positieve stimulansen kunnen uitgaan van het sociale netwerk (familie, verenigingen), de kans tot participatie, het erkennen van waarden, enz. Deze kansen kunnen door het beleid aangewend en ondersteund worden. In dit kader is meer aandacht nodig voor oudere holebi's aangezien depressie en zelfdoding meer voorkomt bij hen.

Preventie van depressie bij ouderen dient professioneel aangepakt te worden. Het Vlaams Instituut voor Gezondheids promotie (VIG) kan hier best ingeschakeld worden om de nodige kennis te verzamelen.

Deskundigheidsbevordering is het einddoel. Het zal bijzonder moeilijk zijn om de vorderingen op deze algemene doelstellingen tegen 2009 meetbaar te maken. Is het dan niet beter hier een tussendoelstelling te formuleren die aangeeft hoe men de deskundigheidsbevordering concreet zal aanpakken, bijv. door in de basisopleiding in te grijpen of in de navorming met accreditatie?

Wij begrijpen dat huisartsen de eerste diagnosestellers zijn, waardoor dat hun deskundigheidsbevordering inzake de geestelijke gezondheid van kapitaal belang is. Toch is het inzicht en de deskundigheidsbevordering van de mensen in de directe omgeving en de eerstelijns werkers, die allen meer continu met het probleem geconfronteerd worden, van niet minder belang.

De maandelijkse uitkering van de Vlaamse zorgverzekering voor thuiszorg verhoogt jaarlijks met 10 € zodat vanaf 1 januari 2009 de uitkering zowel voor thuiszorg als residentiële zorg 125 € bedraagt.

Ook in de conceptnota rond het woonzorgdecreet krijgt de mantelzorger bijzondere aandacht.

Aanbevelingen worden doorgegeven aan agentschap Z&G

1.3.1.2. Operationele doelstelling: Doelmatigheid van het zorgaanbod

De centra voor Geestelijke Gezondheidszorg hebben in het verleden weinig kennis en praktijkervaring opgebouwd rondom hulpverlening aan ouderen met psychische problemen. De typische ouderensector staat verder op dit vlak. Wij zijn van mening dat er dan ook **veel kostbare tijd zal verloren gaan** in de outreachprojecten.

Een goede inzet voor vorming van basiswerkers en familieleden van personen met mentale problemen (vaak mantelzorgers) zijn van minstens even groot belang.

1.3.1.3. Operationele doelstelling: Ontwikkelen en implementeren van strategieën die gericht zijn op het verbeteren van de preventie, tijdige ontdekking en behandeling van geestesziekten bij ouderen, met inbegrip van diagnoseprocedures, passende medicatie, psychotherapie en onderwijs aan zorgverleners in de formele en verzorgers in de informele sector

Wij vrezen dat de Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) voor ouderen niet de juiste keuze zijn aangezien de CAW's zich in het verleden niet tot ouderen gericht hebben en omgekeerd. Ook met de gekozen thema's bereiken de CAW's weinig ouderen. De cijfers bevestigen dit: slechts 4 % van het CAW-publiek (onthaal en begeleiding) zijn oudere personen.

1.3.1.4. Operationele doelstelling: Ontwikkelen van programma's waarmee zelfhulp wordt ondersteund en respijtzorg wordt geboden aan patiënten, hun familie en andere mantelzorgers

De Vlaamse Ouderenraad staat achter deze doelstelling. Wij zijn wel bezorgd over het effect van de uitwerking voor de ouderen met geestelijke problemen en hun mantelzorgers. Wij stellen ons de vraag hoeveel ouderen geholpen worden door, o.a. de Werkgroep Verder, en of deze maatregel dan ook wel iets oplevert voor de ouderen.

Speciale aandacht is nodig voor de partner van dementerende personen. Als de opvangcapaciteit voor mensen met een psychische stoornis wordt teruggeschroefd, komen deze cliënten vaak in rusthuizen terecht. Dit is een

De Vlaamse overheid wil in deze thematiek ook investeren in het samenbrengen van expertise uit verschillende sectoren. De outreachprojecten zijn hiervan een voorbeeld.

Het plan refereert naar **ingebouwde**, met de ziekenfondsen gelieerde, CAW's. Daar is de problematiek wel bekend.

Senioren zijn een specifieke doelgroep voor de werkgroep Verder in 2008.

<p>verschuiving van het probleem. Rusthuizen zijn niet voorbereid en hebben geen expertise voor deze problematiek. Hier dient een afdoende oplossing te komen.</p> <p>Aanvullend op deze belangrijke operationele doelstelling willen wij een bijkomende maatregel voorstellen: Organisaties en verenigingen die met deze problematiek bezig zijn worden projectmatig ondersteund.</p>	<p>De expertisecentra voor personen met dementie worden structureel ondersteund.</p>
--	--

2. Aan het werk (blijven)

<p>2.1. Strategische doelstelling: Werkzaamheidsgraad van ouderen verhogen</p> <p>We stellen voor deze strategische doelstelling aan te vullen met: ‘en dit in het kader van de levensloopbenadering’. Deze doelstelling mag niet verengd worden tot een oplapmiddel, maar moet fundamenteel tot een nieuwe benadering leiden in de kijk op arbeid en pensionering. Een langere levensduur biedt nieuwe kansen om de levensloop en dus ook de loopbaan een andere invulling te geven.</p> <p>2.2.2. Zorgen voor een snelle overgang van werk naar werk na herstructureringen</p> <p>Hier wordt in het bijzonder aandacht gevraagd voor de <u>oudere vrouwen</u> aangezien zij moeilijker dan mannen aan een nieuwe job geraken.</p> <p>2.2.3. Meer mensen aan het werk houden</p> <p>Dit is een bijzonder complexe materie, waarbij de praktijk van het beleid een wirwar van maatregelen oplevert die over allerlei beleidsniveaus en doelgroepen gespreid zijn.</p> <p>We willen graag enkele algemene bedenkingen meegeven:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hoe zit het met de opvolging van pilootprojecten? Wat moet verstaan worden onder ‘verbreding van de problematiek van innovatieve 	<p>Dit perspectief wordt aangehaald in de inleiding tot dit hoofdstuk. <i>“Daarom wil de Vlaamse overheid een beleid voeren dat erop gericht is dat mensen zich goed voelen in hun job en, indien mogelijk en gewenst, graag langer werken. Een aangepast werkritme, een aangepaste werkomgeving en een goed uitgeruste werkplaats kunnen daarbij helpen. Het Vlaamse arbeidsbeleid is erop gericht de arbeidsloopbaan beter af te stemmen op de noden en wensen van het moment. Werknemers moeten gedurende de hele loopbaan beter in staat worden gesteld om hun professionele activiteiten te combineren met de privé-sfeer. Deze noden variëren met de leeftijd, de leefsituatie, toekomstperspectieven,...”</i></p> <p>Aandachtspunt voor opvolging, zie ook recent onderzoek age en gender in genderjaarboek, MVUnited</p> <p>Vlaanderen maakt werk van een activerende herstructureringsaanpak. Er werden o.m. permanente tewerkstellingscellen opgericht. Het Herplaatsingsfonds werd uitgebreid. Via de regionale toetsing worden sociale begeleidingsplannen met aanvraag voor brugpensioen eerst getoetst op hun activerend karakter door de Vlaamse Minister van Werk.</p> <p>Overzicht van beleidsmaatregelen: meer duidelijkheid op slimtewerkstellen.be en op de recent gelanceerde website werk.be. In de nabije toekomst omvat deze site ook een rekenmodule, waarbij de totaliteit van financiële voordelen bij aanwerving van bv. een oudere werknemer kunnen worden berekend.</p> <p>Opmaken van indicatoren</p> <p><i>“Als indicator voor het meten van effecten streeft de Vlaamse overheid naar</i></p>
--	---

arbeidsorganisatie'? Is dit te lezen als 'spreiding van positieve resultaten van pilootprojecten'?

- Oudere werknemers mogen niet het slachtoffer zijn van een feitelijke discriminatie tussen oudere en jongere werknemers. Enveloppefinanciering in de arbeidsintensieve zorgsector of in het onderwijs (bijv. bij vervanging in geval van leeftijdsgebonden arbeidstijdverkorting) kan hiertoe aanleiding geven.

- Welke maatregelen zijn voorzien voor de herintreding van ouderen, in het bijzonder ouder wordende vrouwen na (loopbaanonderbreking e.d.) of een volledig of deeltijds ontslag?

*de brede toepassing van een diversiteitstoets. Deze toets is vandaag al ingevoerd binnen WEP+, de VDAB-acties, de sectorconvenants en zal in de komende jaren stelselmatig worden uitgebreid. Het is een eenvoudige methodiek die wordt ingezet als een plannings- en organisatie-instrument en de eindgebruiker tijdens tussentijdse en eindevaluaties bevraagt en beoordeelt over de vorderingen en resultaten inzake evenredige participatie van kansengroepen, **waaronder expliciet ook de oudere werknemers en werkzoekenden**. De diversiteitstoets is een inspanningsverbintenis van de promotor ten aanzien van de verbetering van de arbeidsmarktpositie van kansengroepen.*

Positieve discriminatie (door bepaalde maatregelen) is nodig, maar mag inderdaad niet een tegengesteld effect hebben.

Veranderingen aan het personeelsbeleid om ouderen tewerk te stellen of aan het werk te houden zijn best algemeen HR beleidsmaatregelen. Aanpassingen als flexibiliteit, ergonomie, ... zijn preventief en curatief noodzakelijk voor jong en oud.

Er zijn vele leeftijdsspecifieke maatregelen (zie ook 2.3.2.):

- werkhervattingstoelage voor 50+ werklozen die werk hervatten als loontrekkende, zelfstandige of ambtenaar
- bij job met lager loon: behoud van sociale zekerheidsrechten (pensioen en werkloosheidsvergoeding worden berekend op basis van eerdere job met hoger loon)
- bruggepensioneerden en canada-dry kunnen aanvulling op de werkloosheidsuitkering behouden wanneer ze het werk hervatten
- werkgevers krijgen van de Vlaamse overheid een tewerkstellingspremie 50+ als financiële tegemoetkoming in de loonkost
- in privésector bijdragevermindering voor de sociale zekerheid via activa 45+
- belastingvermindering voor werkgever voor 57+
- bijdrageverlaging op de loonkost voor werknemers vanaf vijftig jaar met een laag loon

Kennen de betrokkenen hun rechten voldoende? Is er een zekere individuele begeleiding die uitgaat van het opleidingsniveau, de tussentijds elders verworven competenties en de verwachtingen van de werkzoekende of herintreedster?

2.2.5. De lokale diensteneconomie, twee vliegen in één klap

De lokale diensteneconomie biedt heel wat kansen. Toch is hier geen concrete doelstelling geformuleerd. Dat ouderen een belangrijke doelgroep van de dienstverlening zijn, staat buiten twijfel. Maar zijn er ook gegevens beschikbaar over de inschakeling van ouderen als werknemer? Hoe vaak worden zij ook als 'kansengroep' omschreven? Wordt dit opgevolgd en zijn er bepaalde ambities die men wil waarmaken?

2.3.1. Aanpak via VDAB dienstverlening en trajectwerking

De aanwezigheid in de begeleidings-en opleidingsacties zal strikter worden opgevolgd. We verwachten dat de VDAB zich in voldoende mate zal aanpassen aan de situatie van de oudere werknemers. Er moeten duidelijk nagegaan worden wat een oudere werkzoekende nodig heeft dat de kansen op een job verhoogt. Dit kan individueel erg verschillend zijn naargelang opleiding en ervaring. De VDAB-consulenten zullen zich daar moeten op aanpassen.

- aanvullende vergoeding in het kader van het brugpensioen door gemeenschappelijk fonds
- 45+ die hun baan verliezen hebben principieel recht op outplacement betaald door de werkgever

Daarnaast zijn er verschillende algemene tewerkstellingsmaatregelen waarvan ouderen eveneens kunnen profiteren (IBO, invoegeconomie, ...).

- Er bestaan vele maatregelen. Om hier duidelijkheid in te bieden zijn er verschillende diensten beschikbaar: websites slimtewerkstellen.be en werk.be
- VDAB: 50+ clubs, jobcoaches, ...
- Jobkanaal
- Vakbonden voorzien ook infosessies
- Het expertisecentrum Leefijd en Werk van de Vlaamse Overheid kan ook steeds vragen beantwoorden

Ook binnen de maatregelen in de sociale economie en de buurt- en nabijheidsdiensten zal de overheid in toenemende mate oog hebben voor het introduceren van diversiteitstoetsen."

Uitnodiging en begeleiding door VDAB van oudere werkzoekenden en nastreven van oververtegenwoordiging in trajectwerking komt automatisch uit bij werkzoekende herintreders met aandacht voor de bijzonderheden, ervaringen en capaciteiten van deze mensen voor zover ze nood hebben aan een trajectbenadering .Daarnaast en aansluitend een specifieke aanpak met aangepaste begeleiding en benadering via de VDAB 50+ clubs die kan leiden tot verdere trajecten en/of de stap naar werk

Aandachtspunt voor opvolging (zie boven ivm 50+ club)

2.3.2. Flankerende en stimulerende maatregelen in het werkgelegenheidsbeleid

Bij deze maatregelen moet er nog meer aangepaste tewerkstelling voorzien worden. De overheid dient kansen te bieden aan de werkende oudere personen om elders verworven competenties in te schakelen naast bepaalde opleidingen of diploma's die nuttig kunnen zijn voor een overschakeling.

De Vlaamse regering zet in op de werking van het Europees Sociaal Fonds voor het bereik van oudere werkzoekenden in trajecten en de ontwikkeling van instrumenten en praktijken ter ondersteuning van leeftijdsbewust beleid in ondernemingen en organisaties. We dringen erop aan dat Vlaanderen zich ook hier actief engageert.

In het plan wordt dit:

Ouderen in een leven- lang- leren beleid en in het uitvoeren van een competentieagenda: bedrijven worden aangespoord en gestimuleerd om meer en beter te investeren in opleiding en vorming. We plaatsen dit in een loopbaanbeleid waarbij de investeringen van nu het fundament moeten leggen voor houdbare en werkbare loopbanen voor iedereen. Een aantal accenten worden gelegd:

- *wegwerken van de ongelijke opleidingsdeelname van ouderen en andere kansengroepen;*
- *stimuleren van het meer strategisch ontwikkelen, waarderen en functioneel hanteren van talenten en competenties in bedrijven (competentieontwikkeling en EVC via ervaringsbewijs);*
- *werkgevers stimuleren om een loopbaan lang te investeren in interne en externe inzetbaarheid van hun werknemers en individuen motiveren hun competenties een loopbaan lang maximaal in te zetten, te valoriseren en verder te ontwikkelen.*

Zie verder ook:

6.1.1.1. Operationele doelstelling: Uitvoering van het decreet over het verwerven van een titel van beroepsbekwaamheid

Het Ervaringsbewijs bestaat nu al voor autobuschauffeur, autocarchauffeur, begeleider buitenschoolse kinderopvang, callcenteroperator, industriële schilder en torenkraanbestuurder. Een website <http://www.ervaringsbewijs.be> scheidt meer duidelijkheid.

Tegen eind 2007 zal de overheid voor 21 beroepen een ervaringsbewijs uitreiken en tegen eind 2008 voor 36 beroepen.

Aandachtspunt voor opvolging: hier wijzen we op de werking van expertisecentrum Leef tijd en Werk/EAD dat beleidsmatig een stukje coördinatie oppakt, waarin goede praktijken en diversiteitsplannen ontwikkeld worden en overdraagbaar gemaakt worden en bovendien een ESF werking voor verdere innovaties op dit vlak (en nauwe samenwerking met eLW) hetgeen juist betekent dat Vlaanderen zich hierin actief engageert.

<p>2.3.5. Maatregelen en ontwikkelingen in de sociale economie In dit opzicht zijn er niet alleen mogelijkheden binnen de kinderopvang, maar ook tewerkstelling in de ouderenopvang zou mogelijkheden bieden.</p> <p>2.4. Oudere ondernemers De tekst blijft vooral steken op het niveau van de omgevingsanalyse. Concrete maatregelen ontbreken nog.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Verschillende maatregelen zijn ook van toepassing op ondernemers, bijvoorbeeld de werkhervattingstoelage voor 50+ werklozen die werk hervatten als zelfstandige - Binnen ESF zijn projecten ingediend als experiment.
---	--

3. Ouderen in gemeenschap

<p>In dit hoofdstuk ontbreekt een paragraaf over <u>kansengelijkheid</u> van ouderen en de strijd tegen <u>leeftijdscriminatie</u></p> <p>We stellen dan ook voor om het volgende in acht te nemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - In het kader van een voorkomingbeleid is bekendmaking nodig van de inspanningen die er op gericht zijn ouderen bewust te maken van hun recht op gelijke behandeling en van de mogelijkheden die er in ons land bestaan om zich tegen discriminatie op grond van leeftijd te verdedigen. - Daartoe is sensibilisering en vorming nodig van verantwoordelijken in de samenleving voor deze problematiek zodat zij een rol kunnen spelen bij het voorkomen en beheersen van conflicten op dit terrein. - Bij het ontwerpen van Vlaamse regels dient rekening gehouden met alle discriminatiegronden, met meervoudige discriminatie (de combinatie van hogere leeftijd, vrouw zijn en laaggeschoold bijvoorbeeld) en met alle terreinen waarop ongelijke behandeling moet bestreden worden (vb.: probleem van toegang tot een rusthuis voor een lesbisch koppel). Leeftijdscriminatie krijgt tot nog toe weinig aandacht en bijna uitsluitend in arbeidsmarktsituaties (sollicitatie). - Vanuit Vlaanderen is het noodzakelijk om actief te participeren aan initiatieven op Europees vlak inzake leeftijdscriminatie. 	<p>De studie “Meerwaarde en knelpunten van leeftijdsgrenzen in Vlaamse regelgeving en hun effect op oudere personen” deed, in een eerste luik, een screening op de aanwezigheid van bepalingen omtrent leeftijdsgrenzen in de Vlaamse regelgeving. Op het vlak van gezondheid en zorgverlening werden slechts 2 leeftijdsgebonden regels teruggevonden in de Vlaamse regelgeving.</p> <p>Het betreft de sociale (niet-medische) zorg van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap en het preventieve gezondheidsbeleid met betrekking tot borstkankerscreening.</p> <p>In het tweede luik van de studie werd onderzoek gedaan naar de beleving van leeftijdsgrenzen. Dit onderzoeksluik bevestigde dat ouderen zich op diverse domeinen achtergesteld en gediscrimineerd voelen: uit enquêtes van Eurobarometer, in opdracht van de Europese Commissie, blijkt dat 15% van de senioren (60 jaar en ouder) ooit het gevoel had gediscrimineerd te worden door artsen en/of gezondheidsdiensten. Zij scoren hiermee wel beter dan o.a. de sociale zekerheid, de televisie, en zelfs de eigen familie van de senioren. De cijfers waarop deze vaststellingen gebaseerd zijn, zijn wel ruim 10 jaar oud: de cijfers dateren van 1992.</p> <p>Zij dateren dus van voor het ontstaan van de kwaliteitsdecreten in de gezondheids- en welzijnsvoorzieningen van 25 februari 1997. Hierin wordt uitdrukkelijk voorzien dat elke verzorgingsvoorziening (zijnde o.a. ziekenhuizen, RVT,...), overeenkomstig haar opdracht, verplicht is aan elke</p>
---	---

<p>3.1. Silver Economy Belangrijk voor ons is dat een eventuele rol van de overheid moet gericht zijn op de bescherming van de ouderen als consumenten. Bijzondere aandacht moet ook gaan naar de betrokkenheid van ouderen bij de ontwikkeling van een aanbod dat aansluit op reële behoeften en dat breed toegankelijk is. Het principe ‘design for all’ kan richtinggevend zijn bij onderzoek en ontwikkeling: wat goed is voor ouderen, is voor iedereen wellicht batig. Het verbaast ons ook dat geen verwijzing wordt gemaakt naar de aanbevelingen die onlangs door het VIWTA (Vlaams Instituut voor Wetenschappelijk en Technologisch Aspectenonderzoek – een autonome instelling verbonden aan het Vlaamse Parlement) aan het Vlaamse Parlement geformuleerd werden rond ouderen, ICT en e-government.</p> <p>3.2. Maatschappelijk en cultureel engagement Hoewel het doel zeer nobel is, is het toch belangrijk telkens opnieuw te beklemtonen dat het uitwerken van een doelgericht aanbod best in samenspraak en overleg gebeurt met de bestaande lokale actoren.</p> <p>3.3. Solidariteit tussen en binnen de generaties Inzake solidariteit tussen en binnen de generaties spreekt het plan over ‘...</p>	<p>patiënt of cliënt, zonder onderscheid van leeftijd van de betrokkene verantwoorde zorg of bijstand te verstrekken en hem op een respectvolle manier te behandelen of te begeleiden.</p> <p>De wet betreffende de rechten van de patiënt (van 22 augustus 2002) is hier eveneens van belang: op grond hiervan heeft de patiënt, met eerbiediging van zijn menselijke waardigheid en zijn zelfbeschikking en zonder enig onderscheid op welke grond ook, tegenover de beroepsbeoefenaar recht op een kwaliteitsvolle dienstverstrekking die beantwoordt aan zijn behoeften.</p> <p>Onder beroepsbeoefenaar in de zin van deze wet wordt verstaan de beoefenaar bedoeld in het KB nr. 78 van 10 november 1969 en de beroepsbeoefenaar van een niet-conventionele praktijk. Bijgevolg dienen o.a. artsen de bepalingen van deze wet na te leven.</p> <p>Dit wordt in de tekst van het plan opgenomen.</p> <p>Consumentenbescherming is een federale aangelegenheid, maar de verwijzing naar het VIWTA zal in het plan worden opgenomen.</p> <p>Aanbeveling voor de minister van cultuur.</p> <p>In de omgevingsanalyse staat hierover: <i>Solidariteit tussen de generaties op alle niveaus —binnen families,</i></p>
--	---

Solidariteit vormt een van de fundamenteën van het sociale zekerheidsstelsel en van de informele zorg.’. Het lijkt ons van belang dat, in het licht van een efficiëntere bevoegdheidsverdeling, toch wat extra toelichting gegeven wordt bij deze formulering.

3.4.1. Vergemakkelijken van de deelname van ouderen aan het verenigingsleven waarin meerdere generaties zijn vertegenwoordigd, en het bieden van mogelijkheden om hun capaciteiten volledig te vervullen.

Deze operationele doelstelling blijft zeer vaag en dient nader gespecificeerd te worden.

3.4.2. Maatregelen

- De eventuele aansluiting bij het Silver Economy Network of European Regions dient duidelijker en concreter geformuleerd te worden, zodat de intenties overstegen worden.
- ... Gemeenten kunnen ouderen als speciale doelgroep naar voor schuiven (voor impulssubsidies voor lokaal cultuurbeleid). Er moet vermeden worden

gemeenschappen en landen— is van fundamenteel belang voor de verwezenlijking van een maatschappij voor alle leeftijden. Solidariteit is tevens een belangrijke randvoorwaarde voor de sociale cohesie en vormt een van de fundamenteën van het sociale zekerheidsstelsel en van de informele zorg.

***Intergenerationele** solidariteit krijgt onder meer gestalte door de uitwisseling van hulp tussen generaties. Anno 2006 primeert de inbreng van het informele zorgcircuit nog steeds. Echtgeno(o)t(e)/partner en kinderen, voornamelijk dochters, hebben hierin het leeuwenaandeel. Ouderen vragen en ontvangen zorg maar ouderen verlenen ook in belangrijke mate zorg. Die zorg wordt verleend naar de onderliggende generatie onder de vorm van oppas van kleinkinderen (eerste plaats in de activiteitenlijst) maar ook naar de bovenliggende generatie (met activiteiten als boodschappen doen, hulp in het huishouden en oppas/gezelschap als meest vermelde activiteiten).*

***Intragenerationele** solidariteit kan vorm krijgen op het vlak van het behoud en vrijwaren van het stelsel van de pensioenen, maar ook inzake hulp en ondersteuning (ouderen die elkaar ondersteunen binnen de context van het gezin, in de buurt, in het bredere samenlevingsverband). Onderzoek in het kader van het Europese DIALOG-project leert dat bijna de helft van de Vlamingen van 20 tot 64 jaar vindt dat ouderen veel meer dan nu, moeten ingezet worden om hulp te bieden aan zorgbehoevende leeftijdsgenoten. Vooral jongere en hoger opgeleide Vlamingen delen die mening..*

Deze doelstelling is overgenomen van het VN-actieplan

Aandachtspunt voor opvolging

dat de Vlaamse overheid lokale besturen stimuleert om functies over te nemen van het middenveld en de sociaal-culturele verenigingen in het bijzonder. Het sociale bindweefsel wordt hierdoor ondermijnd. Impulssubsidies voor lokaal cultuurbeleid dienen op het subsidiariteitsprincipe afgetoetst te worden. Bovendien zouden deze impulssubsidies ook naar het ouderensportbeleid moeten kunnen gaan. Vooral voor sport- en bewegingsactiviteiten is een categoriaal beleid nodig.

Inzake sport wensen we nog enkele belangrijke punten toe te voegen:

- Bewegen is van groter belang dan sport.
- Meer mensen worden bereikt en houden de bewegingsactiviteiten vol door deze op te zetten in groepsverband.
- Impulssubsidie is ook nodig ter ondersteuning van het decreet op het lokaal sportbeleid en het decreet op de sportfederaties.
- In het decreet op het lokaal en regionaal sportbeleid dient extra aandacht te komen voor ouderensportbegeleiding.
- De sporttakkenlijst dient aangepast zodat de recreatiesporten er deel kunnen van uitmaken.
- De denktank van professionelen in de ouderensport kan officieel gemaakt worden in de Vlaamse Ouderenraad.

Binnen het sportbeleid wordt bewegen aanzien als een gezondheidsluik. Binnen het gezondheidsbeleid is er weinig of geen actieve ondersteuning voor het ouderensportbeleid en de organisatie van bewegingsactiviteiten. De discussie dient gevoerd te worden en te resulteren in de promotie en de financiële ondersteuning van de ouderensport.

3.5. Strategische doelstelling: **De deelname van ouderen aan het besluitvormingsproces wordt bevorderd op alle niveaus**

3.5.1. Operationele doelstellingen

We willen de aandacht vestigen op de bestaande ouderenorganisaties. Zij moeten kansen krijgen/behouden tot een verdere dynamische uitbouw van de werking. In de ouderenorganisaties is ervaring met ouderenwerk, is er aandacht voor ouderen en vinden de ouderen een netwerk.

Bewegen is een optie binnen de preventieve gezondheidszorg en vormt 1 van de thema's van de volgende gezondheidsconferentie.

Het plan neemt volgende doelstelling over uit het VN-actieplan:

- *Aanmoedigen van het oprichten van ouderenorganisaties op alle niveaus om, onder andere, ouderen een stem te geven in het besluitvormingsproces.*

Het ligt niet in de bedoeling nieuwe ouderenorganisaties op te richten of de oprichting ervan te ondersteunen. Wat hier bedoeld wordt, is dat Vlaanderen een gunstig klimaat moet scheppen waarin ouderenorganisaties, op elk

We vragen ons dan ook af of er behoefte is de oprichting van nieuwe ouderenorganisaties, zo ja aan welke. Wij vragen ons af op welke niveaus bedoeld wordt en of de overheid daar moet op ingrijpen. Heeft onderzoek deze nood geduid? Zijn daaromtrent concrete gegevens voorhanden?

3.5.2. Maatregelen

- *Financiële ondersteuning van de vorming van lokale ouderenbeleidsconsulenten.*

Eerst en vooral opteren we om de officiële term te hanteren en te spreken over ouderenbeleidscoördinatoren zoals het in het ouderenparticipatiedecreet staat.

De financiële ondersteuning van de vorming van lokale ouderenbeleidscoördinatoren is een eerste stap. Toch blijft de belangrijkste stap het effectief tot stand komen van een gemeentelijk ouderenbeleid met reële participatie van ouderen aan dit gemeentelijke beleid. In dit kader dient de Vlaamse overheid een concrete uitvoering te geven aan het decreet op de ouderenparticipatie op lokaal niveau.

Bijkomende middelen zijn noodzakelijk om de gemeenten in staat te stellen:

- een ouderenbeleidsplan op te stellen
- een uitvoeringsplan op te stellen waarin concreet aangegeven wordt hoe de inspraak van ouderen in het beleid gerealiseerd wordt
- een ouderenbeleidscoördinator aan te werven
- de deskundigheid van alle betrokkenen te bevorderen om te komen tot een kwaliteitsvol en gedragen ouderenbeleid op alle niveaus

- *Ouderenmis(be)handeling*

Wij noteren dat er voor de eerste keer een structurele subsidie met bepaalde begindatum wordt toegekend aan het Vlaams Centraal Meldpunt voor Ouderenmis(be)handeling. Wij opteren er voor dat het initiatief zou doorgetrokken worden voor de ondersteuning van de Provinciale Steunpunten zodat de daadwerkelijke opvolging van de meldingen niet in gevaar komt.

Tenslotte is het aangewezen dat de Vlaamse overheid de Europese initiatieven opvolgt.

bestuursvlak, makkelijk kunnen gedijen. De subsidiëring van de Vlaamse ouderenraad en de uitwerking van lokale impulsen is daarvan een voorbeeld.

Term aanpassen

Er zal in 2007 uitvoering gegeven worden aan deze decreetsbepaling.

De middelen voor het Vlaams Centraal Meldpunt zijn verdubbeld.

Er zal overlegd worden met de provincies hoe de opdracht van de provinciale meldpunten verder kan ingevuld worden op korte termijn.

3.6. Strategische doelstelling: versterking van de **solidariteit** tussen en binnen de generaties

3.6.1. Operationele doelstellingen

Hier missen we invulling hoe de vervreemding tussen generaties kan vermeden worden. Dit punt dient verder geoperationaliseerd te worden o.a. op het vlak van mobiliteit, communicatie, prijzenbeleid van activiteiten. Er mogen geen nieuwe drempels gevormd worden, integendeel er dient gewerkt aan toenadering en betrokkenheid van iedereen.

3.6.2. Maatregelen

Ondersteunen van intergenerationale solidariteit kan als zeer waardevol beschouwd worden, maar concrete maatregelen zijn tot nu toe onbekend. Dit punt dient nader gespecificeerd te worden om te komen tot een evenwichtig uitgebouwde en goed functionerende meergeneratiesamenleving.

In dit verband wordt het faciliteren van een kangoeroewoning aangehaald.

We stellen ons de vraag op welke manier dit zal gebeuren. Momenteel zijn er immers vele aspecten die kangoeroewonen in de weg staan: deze betreffen regels van ruimtelijke ordening, huisnummers, fiscaliteit, erfenisrecht, ...

3.6.1. Operationele doelstellingen

- *De solidariteitsgedachte in de samenleving levendig houden door de erkenning en waardering van wat mensen voor elkaar doen (bijv. via media oproepen naar voorbeelden van ‘good practices’, ze kenbaar maken en eventueel financieel honoreren);*
- *Onderzoeksgegevens ter beschikking stellen van een groter publiek via populariserende uitgave*
- *Ouderen stimuleren tot (meer) zelfzorg;*
- *Barrières wegwerken die de financiële steun tussen de generaties hypothekeerders;*

3.6.2. Maatregelen

- *vrijstelling van successierechten ten voordele van de langstlevende partner voor het netto-aandeel in de gezinswoning. (Zie ook: 7.2.1.3)*
- *Buitenlandse experimenten in de zorg inventariseren, opvolgen en toetsen op hun ‘haalbaarheid’ binnen een Vlaamse context.*
- *Het ondersteunen van initiatieven die de intergenerationele solidariteit vorm geven via samen dingen doen of samen leren, bijv. via de scholen jongeren en ouderen warm maken voor **ICT** toepassingen (via projectwerking samen leren, samen werken). Ook het faciliteren van de kangoeroewoning is hiervan een uiting.*
- *“Intergenerationele solidariteit: activiteiten met betrekking tot de solidariteit tussen zorgbehoevende ouderen en jongeren” staat expliciet opgenomen in de lijst van vrijwilligersactiviteiten die op basis van het decreet van 23 maart 1994 betreffende het georganiseerde vrijwilligerswerk, bij voorrang voor subsidiëring in aanmerking komen.*
- *Experimenten in de thuiszorg opzetten en ondersteunen: cfr. zorgvernieuwingenprojecten onder 2.2.2.4*
- *Werken aan deskundigheidsbevordering van de hulpverleners via basisopleidingen, vorming en coaching (bij. oudere hulpverleners als coach van jongere hulpverleners inzetten waardoor burn-out bij oudere hulpverleners kan worden tegengegaan en hun ervaring*

	<p><i>zinnig kan worden aangewend).</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Bestaande serviceflats inbedden in een bredere omgeving van nieuwe woonvormen. Hieraan appelleert de idee van de woonzorgzone.</i> – <i>Zorg en ondersteuning voor mantelzorgers: zie 1.2.2.3 en 1.2.2.5</i> – <i>Voorkomen van alle vormen van verwaarlozing en mishandeling van en geweld tegen ouderen</i> <ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Opzetten van ondersteunende diensten voor gevallen van ouderenmishandeling. We verwijzen naar de RusthuisInfoFoon die binnen het agentschap Zorg en Gezondheid nog steeds bemand wordt om meldingen, vragen en opmerkingen rond residentiële zorg voor ouderen op te volgen.</i> ○ <i>Daarnaast heeft de bevoegde minister gekozen voor een vernieuwd concept rond preventie en aanpak van ouderenmis(be)handeling. Een Vlaams Centraal Meldpunt voor Ouderenmis(be)handeling – nu al projectmatig betoelaagd – wordt vanaf 1 juli 2007 structureel ondersteund. Op provinciaal vlak is ondersteuning vanuit een provinciaal steunpunt mogelijk.</i> <p>Bovenstaand citaat geeft aan dat het plan verschillende maatregelen inzake intergenerationele solidariteit bevat. Het begrip kangoeroewoning wordt verder uitgewerkt in het nieuwe woonzorgdecreet.</p>
--	--

4. Wonen en leven in een aangepaste omgeving

<p>Naast aandacht voor toegankelijkheid, het afstemmen van wonen en zorg en het in kaart brengen van woonbehoeften zou er, gelet op de omgevingsanalyse, meer aandacht moeten zijn voor de betaalbaarheid. Wonen werd voor iedereen duurder, ook voor ouderen. Zeker voor huurders op de private woningmarkt. Volgende punten dienen benadrukt te worden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is nog steeds een tekort aan sociale (huur)woningen. De investeringen in sociale huisvesting moeten zeker verhoogd worden en daarbij is de integratie van het principe van het levenslang wonen in nieuwe en bestaande woningen een kostenbesparende investering op termijn. Daar Vlaanderen niet over voldoende sociale huurwoningen beschikt, moet iedereen terechtkunnen op een betaalbare en 	<p>Aandachtspunten</p>
--	------------------------

kwaliteitsvolle private huurmarkt.

- Het **nieuwe huursubsidiestelsel** zoals door minister Keulen voorgesteld, dient een duurzaam antwoord geven op een structureel betaalbaarheidprobleem voor lage en bescheiden inkomens. Afgezien van het feit dat een herziening van het stelsel nodig is, wordt er in het plan niet naar gerefereerd; terwijl betaalbaarheid wel als een knelpunt naar voren komt in de omgevingsanalyse. Om betaalbaarheid en kwaliteit te waarborgen, moet:
 - *de huursubsidie gekoppeld blijven aan het inkomen en de huurprijs (met een maximumgrens)*
 - *voldoende kwaliteitsgaranties voorzien worden op de private huurmarkt*
 - *de subsidie voor oudere huurders levenslang zijn*

Het nieuwe systeem waarin de verhuisvoorwaarde behouden blijft en dat voor niet 65-plussers degressief is, lijkt hieraan niet tegemoet te komen, waardoor heel wat huurders niet zullen bereikt worden. Een herziening dringt zich op.
- **Aanpassings- en renovatiewerken** zijn lang niet voor iedereen weggelegd. Wil men 'levenslang wonen in de eigen omgeving' promoten dan dienen hier zeker bijkomende inspanningen te worden geleverd. Er is nood aan steunmaatregelen bij het aanpassen/renoveren van de eigen woning of huurwoning. Essentieel hierbij zijn financiële en organisatorische ondersteuning. Om de bestaande initiatieven beter bekend te maken, is gerichte communicatie nodig. Een website zal slechts enkelen de weg wijzen.
- In geval de verbouwing vergunningsplichtig is, zou het **kadastraal inkomen** van een woning niet mogen verhogen bij aanpassing van een woning voor een zorgbehoevende persoon, en dit zolang de zorgsituatie loopt.
- Het kadastraal inkomen van alleenwonende ouderen zou best herbekeken worden, rekening houdend met verschillende parameters zoals inkomen, huidige toestand van de woning, enz.

4.1. Strategische doelstelling: Onderzoek voeren naar de woonbehoeften en het gebruik van de openbare ruimte door ouderen

Op deze plaats moet de waarheid die hier beschreven staat, vertaald worden

Uit het plan:

*Op voorstel van minister-president Leterme is een **interbestuurlijk plattelandsoverleg** opgericht. Hierin worden alle krachten gebundeld om een*

naar de problematiek van het wonen. Oudere plattelandsbewoners wonen vaker in woningen die niet aangepast zijn en in het algemeen van slechtere kwaliteit zijn. Het ontbreekt dikwijls aan geldmiddelen, kennis of organisatiekracht om tot verbeteringen te komen. Nochtans is heel wat mogelijk, mits de nodige creativiteit. Het structureel ondersteunen van diensten en organisaties die ouderen bijstaan bij het aanpassen van bestaande woningen is hier een beleidskans!

*antwoord te bieden op de specifieke noden van het platteland. Eén van de beleidsmaatregelen bestaat in het diversifiëren van de functies van een landbouwbedrijf. De maatregelen die in het leven geroepen zijn om zorg en landbouw te combineren via de toekenning van subsidies “voor de zorg en activering van zorgvragers op land- of tuinbouwbedrijven” passen hierin. Voorzieningen die zorgen voor **ouderen** zijn één van de begunstigden van dit besluit.*

*Op het platteland, en in het bijzonder bij specifieke groepen als landbouwers of **ouderen**, heerst vaak verdoken armoede. De Vlaamse overheid wil specifieke instrumenten ontwikkelen om armen op het platteland op te sporen, te bereiken en verder te begeleiden via geïntegreerde armoedebestrijdingsprogramma's. (zie ook: 7.1. Een inclusief armoedebeleid)*

Op 15 maart lanceerde de Vlaamse Landmaatschappij een oproep tot indienen van pilootprojecten in het kader van het Vlaams geïntegreerd plattelandsbeleid onder de noemer 'dorpsnetwerken voor zorg in een rurale omgeving (ZORO)'.

In dit kader werd vanuit het kabinet voor Plattelandsbeleid aan het Interbestuurlijk Plattelandsoverleg (IPO) gevraagd om een advies te formuleren met betrekking tot kwaliteit en bereikbaarheid van voorzieningen voor welzijn en gezin. Dit advies werd goedgekeurd door het Bestuurlijk Overleg van 11 december 2006.

IPO stelt dat de voornaamste problemen met betrekking tot welzijn en zorg in een rurale omgeving te maken hebben met het gebrek aan of de beperkte doorstroming van toegankelijke informatie, het kunnen aanbieden van de nodige deskundigheid op het platteland en een aantal noodzakelijke voorwaarden rond infrastructuur, verenigingsleven en het sociaal leven. Het IPO-advies werd geformuleerd rond vier pijlers. Eén van de pijlers betreft het: “werken aan een stevig lokaal netwerk via dorpsnetwerken”.

De projectoproep wil hier een antwoord aan bieden en gaat op die manier in eerste instantie over het verstevigen van een sociaal netwerk in een plattelandscontext.

4.2. Strategische doelstelling: Stimuleren van de ontwikkeling van woonvormen die de zelfstandigheid van ouderen bevorderen en het beter toegankelijk maken voor ouderen van openbare ruimten, vervoers- en andere diensten

Er is in de nota geen sprake van stimulansen voor de verhoging van de zelfredzaamheid van ouderen in zorgsituaties. We denken hierbij aan de preventieve inbreng van o.a. ambulante ergotherapie. In dit verband is in Oost-Vlaanderen met steun van het provinciebestuur interessant onderzoek verricht. Ook de regionale dienstencentra bieden deze ondersteuningsvorm aan. het is trouwens nodig deze dienstverlening beter bekend te maken. Een effectenonderzoek is aangewezen om uit te maken of door ergotherapeutisch toedoen verhuis naar een rusthuis kan voorkomen worden, het leven gefaciliteerd is en het thuis wonen haalbaar is.

In de analyse werd gewezen op het belang van buurtvoorzieningen. We verstaan hieronder de lokale handel, de post, elementaire zorgverleningsdiensten, enz. We durven dan ook hopen dat deze voorzieningen de plaats krijgen die nodig is voor een leefbare buurt waar ouderen zelfstandig kunnen functioneren tot op hoge leeftijd.

Een premiebeleid kan verschillende uitgangspunten hebben. Zo is het op waarde houden van het verouderende woningbestand één van de inrijpoorten om als overheid tussen te komen. Wellicht zijn er ook andere stimulansen mogelijk dan premies, zoals bijv. het (tijdelijk) niet verhogen van het kadastraal inkomen bij het verbouwen van een woning in functie van het concreet opnemen van de zorg voor de ouders. De tekst beperkt zich jammer genoeg tot een beschrijving van de huidige premies, zonder verwijzing naar denksporen voor de toekomst.

De premiebundeling op de website www.premiezoeker.be is een zinvol initiatief, maar dit blijft voor vele ouderen ontoegankelijk. Actief benaderen en informeren blijft dan de noodzakelijke methodiek.

We willen opmerken dat de denktank wonen-welzijn al geruime tijd niet meer actief is. Indien deze opnieuw van start gaat, worden de ouderen best ook betrokken partner.

Woningadviesverlening wordt een verplichte optie voor sommige erkende voorzieningen in het nieuwe woonzorgdecreet.

Te bewaken bij de opvolging van het plan

Dit is ook een opdracht voor de Vlaamse ouderenraad.

In dit hoofdstuk wordt een positief signaal gegeven over het woon- en zorgbeleid en een betere afstemming op elkaar. Ook hier hadden we de timing van dit nieuwe decreet verwacht.

Uit het plan:

Nieuw woon- en zorgbeleid

De Vlaamse Regering wil de regelgevende basis waarop het ouderenbeleid is gestoeld, actualiseren. De woon-, leef- en zorgbehoeften van de ouderen zijn sinds het ouderendecreet van 1985 aanzienlijk veranderd. Doel is het beter op elkaar afstemmen van wonen en zorg en tegelijkertijd anticiperen op de toekomstige verwachtingen van een meer verscheiden ouderenpubliek.

Een grotere differentiatie in het aanbod en een breder pallet aan ondersteunende maatregelen zijn daarbij een mogelijk antwoord. De voorzieningen in de ouderen- en thuiszorg moeten nog beter afgestemd worden op de hedendaagse verwachtingen en behoeften. Tegelijkertijd moet er ruimte komen voor nieuwe zorg- en/of woonvormen.

Het bestaande residentiële aanbod van ouderenvoorzieningen moet verder gedifferentieerd worden en ook meer thuiszorgondersteunend werken. Deze differentiatie vertaalt zich enerzijds in een grotere nadruk op de uitbouw van een ambulante zorgaanbod (thuiszorgvoorzieningen en thuiszorg in het algemeen) en anderzijds in een uitbreiding van het bestaande woonaanbod (residentiële voorzieningen, aangepaste/aanpasbare woningen, nieuwe woonconcepten, zorgflats, woonzorgzones,...).

Ook de erkenningsnormen voor de infrastructuur van rusthuizen zullen aangepast worden om het infrastructurele aanbod beter te doen aansluiten op het verwachtingspatroon en de noden van de gebruikers en de zorgverleners.

De conceptnota “Een nieuw woon-, welzijns- en zorgbeleid voor ouderen in Vlaanderen” zal nog vóór het zomerreces in de schoot van de commissie Welzijn van het Vlaams Parlement besproken worden. De eerste teksten van het woonzorgdecreet worden in het najaar gepland.

5. Mobiel en in beweging

De nadruk in de omgevingsanalyse ligt nogal sterk op het belang van openbaar en aangepast vervoer. De oudere als automobilist of zwakke weggebruiker (ongevallenstatistieken, verkeersopleidingen) komt (haast) niet aan bod, terwijl men verder stelt dat ouderen zich het meest van al met de fiets of te voet verplaatsen.

In tegenstelling tot in deel 1 wordt de mobiliteitsproblematiek wel uitvoeriger behandeld in deel 3 en worden voor de meeste facetten een aantal beleidsmaatregelen voorgesteld.

In het luik over mobiliteit en beweging missen we het aspect ruimtelijke ordening (dit vormt trouwens ook een aspect van wonen en leven in een aangepaste omgeving). Inplanting en lokalisering van nieuwe wijken, inbreidingsprojecten binnen steden, mix van generaties ... noem maar op. Ook hier is het van belang dat de 'ouderen' systematisch hun bekommernissen kunnen uiten.

5.1.1. Basismobiliteit garanderen

De passage over basismobiliteit moet zeker in overeenstemming gebracht worden met het Mobiliteitsplan Vlaanderen, meer bepaald rond de definiëring van 'geregelde tijdstippen'.

De nadruk op openbaar en aangepast vervoer wordt verklaard door het feit dat de overheid hierop als regulator de grootste impact heeft.

Fiets- en voetganger komen ter sprake in de vademecums die de Vlaamse overheid heeft opgemaakt ten behoeve van de lokale besturen. Citerend uit het plan: "Bij de vormgeving van de weginfrastructuur zal het Vlaams Totaalplan Fiets een belangrijke ondersteunende plaats innemen. Dit plan is opgebouwd vanuit 2 centrale doelstellingen: het fietsgebruik bevorderen en de verkeersveiligheid voor de fietsers vergroten. Van essentieel belang daarbij is dat eerder ontwikkelde instrumenten (vademecum Fietsvoorzieningen, vademecum Voetgangersvoorzieningen) een zo ruim mogelijke ingang vinden bij de realisatie van verkeersveilige infrastructuur. Het vademecum Voetgangersvoorzieningen legt o.a. sterk de nadruk op veilige oversteekvoorzieningen voor voetgangers."

Het aspect ruimtelijke ordening ten slotte komt aan bod in **hoofdstuk 4. Wonen en leven in een aangepaste omgeving.**

Het decreet van 20 april 2001 betreffende de organisatie van het personenvervoer over de weg wordt al enigszins geoperationaliseerd in het plan. "*Tegen 2007 zullen 90% van de inwoners een basisaanbod hebben. De grootste leemtes in het aanbod moeten dan door basismobiliteit zijn weggewerkt. Om de laatste percenten in te vullen zijn zware exploitatieve en financiële ingrepen nodig, zonder dat er eigenlijk veel meer kwaliteit in het aanbod komt. Daarom wordt basismobiliteit vanaf 2007 verder gezet in **netmanagement**. Er zal gekeken worden waar de grootste noden zijn, waar de missing links in het openbaar vervoer zich bevinden, waar mensen nog vragen naar extra openbaar vervoer, waar er nog vervoersongelijkheid is*" De aandachtspunten van de ouderenraad kunnen aan bod komen bij de opvolging.

<p>Als de basismobiliteit niet voldaan is, voorziet het decreet in de inzet van taxi's. Hoe dit concreet wordt georganiseerd, dient gepreciseerd te worden.</p> <p>Er wordt reeds enige tijd gesproken over de financiering van het vervoer heen en terug naar de dagverzorgingscentra. Een concrete financiering dringt zich op.</p> <p>5.1.2. Operationele doelstelling: een toegankelijk openbaar vervoer Dankzij de tariefvermindering voor doelgroepen, reist de 65-plusser gratis of goedkoop. Nochtans stelt het ouderendecreet de leeftijd voor ouderen op 60 jaar. Eenvormigheid bij de bepaling voor het 'ouderentarieef' is gewenst. Mogelijk is het beter het criterium 'gepensioneerd' te gebruiken aangezien gepensioneerden allen een lager inkomen hebben dan uit arbeid. Het is noodzakelijk het veiligheidsplan (klantvriendelijkheid, lijnspotters,...) goed te communiceren. Aandacht voor de veiligheid van de reizigers in de latere uren en rond de halteplaatsen is belangrijk. Een uitbreiding worden met een veilig voetpad of fietspad om de halte te bereiken is aangewezen. De trein dient ook opgenomen te worden in de mobiliteitsplanning. Ook al is de NMBS een federale bevoegdheid, de Vlaamse overheid moet de trein betrekken in haar plannen en de bespreking met het federaal beleidsniveau voeren. Het reizigerscomfort moet verhoogd worden met meer zitplaatsen op de bus en hulpvaardigheid of geduld voor personen die iets meer tijd nodig hebben bij het in- en uitstappen. Uurregelingen worden daarom ook beter iets ruimer bemeten. Daarnaast is het belangrijk dat mensen voldoende en duidelijke informatie krijgen over de mogelijkheden van openbaar en aangepast vervoer; dit</p>	<p>Het decreet voorziet niet dat taxi's worden ingezet als aan de basismobiliteit niet is voldaan. Wel voorziet het decreet een terugbetaling van een deel van de gemaakte taxikosten wanneer voor een bepaalde verplaatsing of op een bepaald moment van de dag niet aan de normen van de basismobiliteit werd voldaan. De procedure van de terugbetaling van een deel van de taxikosten bestaat, maar is tot op heden nog niet toegepast omdat er nog geen enkele gegrond dossier bij de administratie werd ingediend (er is wel 1 dossier in onderzoek).</p> <p>Het vervoer naar dagverzorgingscentra wordt vermeld in punt 1.2.1.1. <i>In overleg met de federale overheid wordt een financiering van de vervoerskost uitgewerkt van en naar het dagverzorgingscentrum, om op deze wijze dit zorgaanbod vanuit financieel oogpunt beter toegankelijk te maken voor de gebruiker.</i></p> <p>Er zijn geen objectieve redenen om de leeftijdsgrens voor gratis openbaar vervoer te verlagen.</p> <p>Aandachtspunten voor De Lijn. Er bestaat momenteel al overleg terzake.</p>
---	--

betekent ook de bestaande mogelijkheden beter bekend maken. Voor slechthorenden is geschreven info in stations en op het openbaar vervoer doeltreffend en dus ook te voorzien door de overheid.

5.1.3. Operationele doelstelling: stimuleren en uitbouwen **van nieuwe vormen van collectief en duurzaam vervoer**

Het aanbod en de bestemmingsmogelijkheden van het openbaar vervoer dienen nog versterkt te worden.

Bovendien is het stimuleren en uitbouwen van nieuwe vormen van duurzaam collectief vervoer (autodelen, taxi) wenselijk. Na 20.00 uur (of 22.00 uur in de stad) kunnen bussen vervangen worden door taxi's. Deze taxi's moeten dan wel een zelfde dienstverlening aanbieden dan de bussen.

Assistentiehonden mogen niet geweigerd worden in het openbaar vervoer of bij de vervangingsmodaliteiten.

Als met duurzaam vervoer ook bedoeld wordt dat de voertuigen steeds vaker met groene brandstof rijden, ontbreekt hierover een passage over brandstof en CO2-reductie.

5.1.4. Operationele doelstelling: Voorzien in **aangepast vervoer**

Een betere samenwerking tussen de verschillende aanbieders in het kader van mindermobielenvervoer lijkt in eerste instantie wenselijk. Minder mobiele ouderen zouden echter dezelfde faciliteiten moeten krijgen als gehandicapten (belbushalte aan huis). Er moet een duidelijke ondersteuning komen voor de MMC-vrijwilligers aangezien deze gewaardeerde dienstverlening vervalt bij onvoldoende chauffeurs-vrijwilligers.

De overheid kan zich ook nuttig maken op het vlak van het stimuleren van een aanbod van 'handicars'.

5.1.5 Investeren in een **goede rijopleiding**

In deze titel zien we het woord 'rijopleiding' graag veranderd in verkeers- en mobiliteitseducatie, wat een veel ruimer begrip is en ook aandacht heeft voor de houding in het verkeer als voetganger, fietser en automobilist.

Elkeen moet voldoende en betaalbare kansen krijgen om zijn/haar kennis van de verkeersreglementering bij te scholen. Deze educatie mag niet enkel een technische opfrissing zijn, zeer belangrijk zijn de gedragsregels tussen de verschillende weggebruikers. Ook een sensibilisatie-actie om de ogen te testen moet hiervan deel uitmaken. Educatie mag niet uitsluitend gevoerd

Het plan stelt:

“De uitdaging bestaat erin openbaar vervoer verder te versterken, maar daarnaast ook op zoek te gaan naar nieuwe vormen van duurzaam collectief vervoer, bijvoorbeeld het autodelen of de inschakeling van taxi's.”

De operationalisering moet verder uitgewerkt worden.

Het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap werkt momenteel een actieplan uit waarbij de nadruk ligt op het mogelijk maken van de integrale toegankelijkheid voor assistentiehonden in (semi-)publieke plaatsen.

Het is geen milieuplan, maar De Lijn installeert sinds 2000, in verschillende fasen, een roetfilter op haar bussen. Sommigen daarvan worden ook uitgerust met een selectieve katalytische reductie (SCR) installatie waardoor ze voldoen aan de normen van de milieuvriendelijke euro 5-motor.

Het plan stelt hieromtrent:

“De organisaties die momenteel het aangepast vervoer voor minder mobiele verzorgen, verschillen erg van aard en oorsprong. Rekening houdend met de beschikbare middelen, zal de bestaande situatie worden geëvalueerd en zal worden nagegaan op welke manier we het vervoer van deze kwetsbare groep structureel kunnen verbeteren.”

Dient verder geoperationaliseerd.

“De overheid stroomlijnt de bestaande initiatieven op het vlak van verkeers- en mobiliteitseducatie tot één kenniscentrum dat over de bestuursniveaus heen voor verschillende doelgroepen (w.o. ouderen) toegankelijk is. We nemen méér initiatieven om defensief rijgedrag te bevorderen.”

De Vlaamse ouderenraad zelf kan haar doelgroep ook sensibiliseren voor verkeerseducatie.

<p>worden in campagnes, maar moet zeer zeker een permanente promotie kennen.</p> <p>Verkeersopleidingen zijn voor alle verkeersdeelnemers van belang. Die taak moet niet gecentraliseerd worden bij één kenniscentrum. Dat kan wel dienen als coördinerend orgaan, maar meerdere initiatieven moeten mogelijk zijn. Bij opleidingen voor ouderen is het evenwel aangewezen dat er zeker de nodige aandacht wordt besteed aan de specificiteit van de problematiek van de doelgroep d.w.z. opleidingen ‘op maat’ van de ouderen. De (ouderen)organisaties die in dit verband initiatieven ondernemen, moeten hierin door de overheid ondersteund worden.</p> <p>5.1.6. Operationele doelstelling: Een betere inrichting van de openbare weg.</p> <p>Het is nodig om daadwerkelijk de bestaande regels voor de inrichting van fiets- en voetpaden correct uit te voeren en de naleving ervan te handhaven. Gemeentebesturen moeten erop gewezen worden dat zij hierin ook een taak hebben en ze moeten daarin begeleid worden. Het inschakelen van de toegankelijkheidsbureaus wanneer er openbare werken gepland worden, moet een vaste gewoonte worden. Maar ook de betrokkenheid van ouderen en andere specifieke doelgroepen bij de concrete inrichting van het openbare domein is van essentieel belang.</p> <p>5.1.7. Inspraak van relevante partners</p> <p>De stem van ouderen horen bij de opmaak van het gemeentelijk mobiliteitsplan is zeer zeker belangrijk. Maar er zijn nog andere niveaus waar zij inspraak moeten kunnen krijgen, nl. provincie en gewest. Ook op Vlaams niveau is het noodzakelijk dat de stem van ouderen gehoord wordt, bv. via de Mobiliteitsraad (MORA) die de Vlaamse Ouderenraad consulteert waar nodig. De precieze invulling verdient verdere uitklaring. De Vlaamse Ouderenraad is klaar om een persoon af te vaardigen naar de werkgroep van de gebruikers.</p> <p>Twee toe te voegen operationele doelstellingen</p> <p>5.1.8. Aangepaste visie op mobiliteit in stad en platteland</p> <p>De mobiliteitsplannen en het netmanagement moeten aangepast worden naargelang ze uitvoering vinden in de stad, op het platteland of in de stedelijke periferie. Diverse aspecten moeten in deze gebieden anders</p>	<p>Meerdere initiatieven blijven mogelijk. Een specifieke subsidiëring hiervan is niet aan de orde.</p> <p>Ook hierin kan de Vlaamse ouderenraad een wervende rol spelen. Het Vlaamse mobiliteitsbeleid wordt ontwikkeld met de inspraak van relevante partners. (zie 5.1.7)</p> <p>Deze filosofie is opgenomen in het decreet basismobiliteit. De normen die basismobiliteit moeten garanderen (halte-afstanden, frequenties, amplitudes) variëren immers naargelang de ruimtelijke morfologie. Ook het BVR 13/12/02 inzake het netmanagement (B.S.24/01/03) houdt bij de implementatie vanzelfsprekend rekening met het onderscheid stad-</p>
--	---

<p>beoordeeld worden. Wat voor een stad belangrijk is, is niet noodzakelijk voor het platteland even belangrijk. Of omgekeerd.</p> <p>5.1.9. Wettelijk kader realiseren voor het Mobiliteitsplan Vlaanderen. Een decreet op Vlaams niveau is gewenst.</p>	<p>platteland.</p> <p>Het Vlaams mobiliteitsbeleid wordt veelal gevoerd via het instrument van de mobilitateitsconvenants. Dit betekent dat het lokale mobiliteitsbeleid op het Vlaams mobiliteitsbeleid kan worden afgestemd. Indien een gemeente van de Vlaamse overheid steun wil krijgen voor lokale projecten, sluit ze een mobiliteitsconvenant af met de Vlaamse overheid. De eerste stap die praktisch alle gemeenten hebben gezet, is de opmaak van een gemeentelijk mobiliteitsplan. Hier is plaats voor een "aangepaste visie op mobiliteit die aansluit bij de lokale situatie, hetzij stedelijk, hetzij landelijk". Vanuit dit gemeentelijk mobiliteitsplan worden dan alle projecten op vlak van mobiliteit verantwoord die door de lokale overheid of de Vlaamse overheid zullen worden opgestart. In die zin zullen projecten van de Vlaamse overheid steeds aangepast zijn aan de lokale situatie, hetzij stedelijk, hetzij landelijk. Voor de projecten van de Vlaamse overheid worden dan zgn. modules afgesloten in het kader van het mobiliteitsconvenant met het lokale bestuur. Bv. bijkomend openbaar vervoer, aanleg fietspad, doortocht, enz. (Een volledig overzicht van de modules staat op http://www.mobielvlaanderen.be/convenants/modules.php?nav=5).</p> <p>Het mobiliteitsplan Vlaanderen is inderdaad nog niet door het Vlaams Parlement goedgekeurd. Het zal in principe, na advies van de SERV en de Mina-raad, opnieuw naar de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement gaan.</p>
--	---

6. Levenslang en levensbreed leren

<p>De voornaamste uitdaging op het gebied van het levenslange en levensbrede leren is het in stand houden en verder ontwikkelen van de competenties die ouderen nodig hebben om hun leven lang zelfstandig te kunnen blijven en te kunnen blijven bijdragen aan de ontwikkeling van de samenleving. De uitdaging om te blijven leren heeft betrekking op alle levensgebieden en maatschappelijke rollen. Zorgen voor de eigen gezondheid en die van anderen bijvoorbeeld, heeft een enigszins andere inhoud wanneer men 65 is dan als men 40 is. Hetzelfde geldt voor het omgaan met geld en goed, met</p>	<p>Het grootste deel van de bijdrage m.b.t. dit hoofdstuk moet begrepen worden als een memorandum t.a.v. het beleid. Het kan dienen als basis voor een volgende versie van het ouderenbeleidsplan. De kritiek is niet geheel onterecht: thans ligt de focus nog te zeer op de arbeidsmarkt en de bestaande onderwijsstructuren.</p> <p>De huidige tekst in het plan is als volgt:</p> <p>6.1. Strategische doelstelling: Gelijke kansen gedurende het gehele leven</p>
--	---

relaties, met wonen, met mobiliteit, met opvoeding, ... Deze en andere, vaak ingrijpende veranderingen in de levenssituatie van ouderen dwingen tot leren en blijven leren. De behoefte van ouderen om te leren geldt niet alleen een leven lang; ze is vooral 'levensbreed'.

Het antwoord op de geformuleerde uitdagingen kan alleen maar gegeven worden door het belang voorop te stellen van het informele leren (het leren van en aan elkaar) en het meer formele leren (in onderwijs- en vormingsinstellingen) mede in functie hiervan uit te bouwen.

In dit perspectief is de ondersteuning die geboden wordt bij het informele leren door verenigingen en clubs, dienstencentra en clubhuizen en het sociaal-cultureel werk in het algemeen, voor ouderen van uitzonderlijk belang. Vooral voor de grote groep ouderen die minder goed in staat is om zich voordeel te doen met het meer geformaliseerde educatieve aanbod is dat het geval.

Bij de concrete invulling van het aspect levenslang en levensbreed leren in het ouderenbeleidsplan valt in de eerste plaats de smalle invulling op van het aspect 'levensbreed leren'. **Dit laatste lijkt vernauwd tot het leren in functie van de behoeften van de arbeidsmarkt.** In het kader van het ouderenbeleid moet dit worden verruimd tot het leren in functie van het maatschappelijk functioneren in het algemeen, waarvan het functioneren binnen het arbeidsbestel een onderdeel kan zijn (cfr. strategische doelstelling 3.4). Voorts mag het levensbrede leren niet alleen gericht zijn op maatschappelijke inzetbaarheid, maar ook op weerbaarheid en zelfredzaamheid op alle levenssterreinen en op persoonlijke ontwikkeling (cfr. Internationaal Jaar van de ouderen - 1999).

Voorts lijkt het levenslange en levensbrede leren van ouderen in de eerste plaats te zijn benaderd vanuit de bestaande voorzieningen (voor onderwijs en beroepsopleiding) en niet vanuit de vraag naar de meerwaarde van het leren van ouderen, zowel voor de persoon als voor de gemeenschap.

Vanuit deze achtergrond stelt de Vlaamse Ouderenraad volgende punten voor:

1. Eerste en voornaamste strategisch doel: Alle ouderen moeten een leven

met betrekking tot onderwijs, scholing en omscholing met inbegrip van beroepskeuzevoorlichting en arbeidsbemiddeling

6.1.1. Strategische subdoelstelling 1: Een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt

Nieuwe vormen van arbeidsgerichte certificering in het volwassenenonderwijs en het post-secundair onderwijs moeten mensen kansen geven. Het onderwijs moet alle talenten waarderen en ontwikkelen, ook van ouderen: zowel intellectuele kennis als technische vaardigheden, handigheid, sociale vaardigheden, creativiteit, ondernemingszin, enz. Onderwijs en vorming moeten op een samenhangende manier mensen vormen met brede persoonlijkheden en competenties die ook op de arbeidsmarkt gevaloriseerd worden.

6.1.1.1. Operationele doelstelling: Uitvoering van het decreet over het verwerven van een titel van beroepsbekwaamheid

Het Ervaringsbewijs bestaat nu al voor autobuschauffeur, autocarchauffeur, begeleider buitenschoolse kinderopvang, callcenteroperator, industriële schilder en torenkraanbestuurder. Een website <http://www.ervaringsbewijs.be> schept meer duidelijkheid.

Tegen eind 2007 zal de overheid voor 21 beroepen een ervaringsbewijs uitreiken en tegen eind 2008 voor 36 beroepen.

6.1.1.2. Operationele doelstelling: Uitwerken van een kwalificatiestructuur

In 2006 nog zal een generieke kwalificatiestructuur gerealiseerd worden, die tegen eind 2007 decretaal verankerd wordt. Vanaf 2008 willen we van start gaan met het ontwerpen en valideren van kwalificaties.

Alle soorten kwalificaties die worden aangeboden door organisaties die door de overheid erkend zijn en aan bepaalde kwaliteitsvoorwaarden voldoen krijgen daarin een plaats (diploma secundair onderwijs, diploma van master, VDAB-certificaten, gecertificeerde Syntra-opleidingen, titels van beroepsbekwaamheid...)

Het hanteren van bepaalde kwalificaties kan bijdragen tot de emancipatie van bepaalde doelgroepen: de kwalificatiestructuur zal helpen om de

lang passende educatieve ondersteuning kunnen vinden om datgene te leren wat zij nodig hebben om zich verder te ontwikkelen, zich staande te houden in de samenleving waarin zij leven en om bij te dragen aan haar verdere ontwikkeling (cfr. 'Eenentwintig aandachtspunten voor de 21e eeuw'). Hier zou concreet ook het Europees niveau in rekening gebracht moeten worden, via de ondersteuning en promotie door Vlaanderen van de ontwikkeling van een uitwisselingsprogramma, niet alleen voor ouderen maar ook voor ouderenorganisaties.

Een aantal in het beleidsplan geformuleerde operationele doelstellingen kunnen in dat licht worden herzien, zoals:

Meer dynamiek brengen in een breder levenslang leren

Het strategisch plan geletterdheid

Het concept 'Brede school'

Het nieuwe decreet Volwassenenonderwijs

De rol van de regionale Volkshogescholen

Het waarborgen dat de nieuwe informatie- en

communicatietechnologie ten goede komt ook aan de oudere bevolking

2. Het arbeidsmarktgerichte leren als een apart actieterrein

Voor heel wat ouderen en voor de samenleving als geheel is het van levensbelang dat ook ouderen die dat wensen kunnen blijven functioneren binnen een sterk muterend arbeidsbestel. Een aantal operationele doelstellingen die in het beleidsplan worden geformuleerd kunnen wij onderschrijven. Wij vinden de uitdagingen op dit terrein echter voldoende groot om er speciaal aandacht aan te besteden. **De inspanningen op dit terrein mogen het beleid inzake onderwijs en vorming echter niet blind maken voor de behoefte aan leren in functie van een bredere maatschappelijke inzet.**

3. Vooral voor de meest kwetsbaren in de samenleving heeft het informele leren zijn belang. **De ondersteuning van zowel het informele als van het niet-formele en het formele leren wordt best als een geheel opgevat.**

De subdoelstelling: het sociaal-cultureel vormingswerk stimuleert een actieve deelname van ouderen aan de maatschappij en de ontwikkeling ervan, sluit hierbij aan. Het sociaal-cultureel werk is echter ook een wezenlijke component van het educatieve bestel met bijzondere mogelijkheden op het

competenties van zoveel mogelijk mensen, ook van ouderen, zichtbaar te maken, te ordenen en te vertalen in gevalideerde kwalificaties. Door de onderlinge samenhang van de kwalificaties te verduidelijken kunnen mensen zien welke competenties ze moeten bijschaven om een andere kwalificatie te bereiken. Bijzondere aandacht gaat naar de eerste niveaus van het kwalificatieraamwerk opdat de kwalificatiestructuur een bijdrage levert tot sociale inclusie

6.1.1.3. Operationele doelstelling: Meer dynamiek in een breder levenslang leren

Als we de deelname aan levenslang en levensbreed leren volgens onderwijsniveau bekijken, dan valt de schrijnende ondervertegenwoordiging van laaggeschoolden op. Ook de lage participatie van **ouderen** springt in het oog. De overheid staat dus voor de opdracht meer dynamiek te brengen in de opleidingen voor volwassenen om het leren aantrekkelijk en relevant te maken, ook voor hen die daar nu nog niet veel boodschap aan hebben. Daarvoor is meer nodig dan financiering van een publiek opleidingsaanbod alleen. De overheid moet ook impulsen geven voor een levenslang leren dat sterker gericht is op een breder en ruimer publiek.

Tegen eind 2006 wordt een discussienota voorbereid over de wijze waarop de overheid het opleidingslandschap voor volwassenen in Vlaanderen vorm wil geven.

Voor het ouderenbeleidsplan relevante onderwijsgerelateerde indicatoren, die ook gehanteerd worden op Europees niveau, zijn:

- Deelname van volwassenen aan Onderwijs en Vorming
- Scholingsgraad van de bevolking
- Arbeidsmarktdeelname van de bevolking

Deze indicatoren concentreren zich op 25-64 jarigen (15-64-jarigen voor deelname van Volwassenen aan Onderwijs en Vorming), maar een opsplitsing vanaf een bepaalde leeftijd is mogelijk.

Voor de deelname aan onderwijs en vorming beschikt het departement Onderwijs en Vorming ook over absolute en relatieve cijfers voor het hoger onderwijs, het onderwijs voor sociale promotie en het deeltijds kunstonderwijs. Deze cijfers zijn beschikbaar per geboortjaar, en kunnen dus ook aangeleverd worden voor personen ouder dan 64 jaar .

terrein van het informele leren. Bij de herziening van het decreet voor deze sector zou dit een aandachtspunt moeten zijn.

Extra aandacht is in dit kader vereist voor de groep van kwetsbare ouderen. Om levenslang leren te stimuleren moet het volgen van opleidingen financieel aantrekkelijk zijn en blijven. **De hervorming in het volwassenenonderwijs lijkt hiertoe alvast geen goede aanzet te zijn.**

Vanaf 1 september 2007 wenst de onderwijsminister het inschrijvingsgeld tot 1 euro per lesuur te verhogen, terwijl het nu schommelt tussen 0,39 euro en 0,78 euro. De drempel om zich in te schrijven in het volwassenenonderwijs wordt hierdoor te sterk verhoogd, ook voor ouderen en vooral bij langdurige opleidingen. Voor ouderen zal deze maatregel nog meer negatieve gevolgen hebben. Werkenden kunnen immers een beroep doen op opleidingscheques en genieten soms kortingen voor bepaalde opleidingen. Voor ouderen is dit veelal niet het geval waardoor de verhoging van het inschrijvingsgeld nog zwaarder zal doorwegen.

4. De tweede strategische doelstelling in het ouderenbeleidsplan kunnen wij volledig onderschrijven: Het volledig benutten van het potentieel en de expertise van mensen van alle leeftijden, rekening houdend met de opgedane ervaring.

In dat kader zouden wij echter als specifieke operationele doelstellingen willen naar voor schuiven:

- Gebruik het educatieve potentieel van ouderen, ook als vrijwilliger, zeker bij het werken met ouderen
- Ondersteun op een passende manier de (vrijwillige) inzet van ouderen binnen het educatieve bestel
- Voorst willen wij in dat kader het belang onderstrepen van de toegankelijkheid van het opleidingsaanbod en van het erkennen van elders verworven competenties (EVC).

Aanvullend zouden wij nog enkele aanbevelingen willen formuleren van algemene aard.

5. Het is zonder meer duidelijk dat er nog een hele weg moet worden afgelegd worden opdat de oudereneducatie de plaats zou kunnen innemen binnen het educatieve bestel die zij verdient. Wenselijk is dat er hiertoe

6.1.1.4. Operationele doelstelling: Uitvoeren van het strategisch plan geletterdheid

Wetenschappelijk onderzoek detecteerde ouderen als risicogroep voor geletterdheid (hoog aantal 56-65jarigen in het laagste vaardigheidsniveau). Het Strategisch Plan Geletterdheid wil deze problematiek op gecoördineerde wijze aanpakken.

Geplande acties: de verhoging van het aantal opleidingstrajecten in de basiseducatie, een gerichte toeleiding naar de basiseducatie op basis van screeningsinstrumenten, uitbouw van duale trajecten en geletterdheidstraining in opleidingen op de werkvloer, partnerships met de sociale partners en inzet van instrumenten als sectorconvenants en diversiteitsplannen voor engagementen rond deze problematiek.

6.1.1.5. Operationele doelstelling: Werving, intake en trajectbegeleiding

Volwassenen die nood hebben aan vorming moeten beter en duidelijker geïnformeerd worden over welke opleidingen tot welke kwalificaties leiden en welke competenties ze kunnen ontwikkelen. Er moet ook meer aandacht gaan naar de begeleiding en ondersteuning van cursisten.

In het nieuwe decreet voor volwassenenonderwijs worden die centra die zich specifiek naar de zwakkere doelgroepen richten, zoals de basiseducatie en het tweedekansonderwijs, versterkt. Zij zullen een meer zichtbare plaats hebben in het landschap van volwassenenonderwijs. Maar ook de andere centra met een soms zeer laagdrempelig aanbod voor laaggeschoolden, zoals het huishoudelijk onderwijs en tal van beroepsopleidingen, moeten binnen het landschap van volwassenenonderwijs duidelijk zichtbaar gepositioneerd worden.

6.1.2. Strategische subdoelstelling 2: Een nieuw financieringssysteem voor het onderwijs

6.1.2.1. Operationele doelstelling: Brede School

Het schoolse overstijgen en bijdragen tot het creëren van een beter leefbare situatie voor leerlingen, omgeving en buurt is het opzet van de brede school. Dit project houdt de mogelijkheid in om andere functies in het gebouw onder

doelgerichte acties worden ondernomen, meer bepaald in het kader van de verdere uitbouw van het levenslange en levensbrede leren. Concreet kan dit betekenen dat er in dat kader nog tijdens deze legislatuur samen met alle betrokkenen een strategisch plan oudereneducatie wordt ontwikkeld dat de ondersteuning van het leren en blijven leren van ouderen tot voorwerp heeft.

6. Voor het onderbouwen van een behoorlijk beleid ter zake moet men kunnen beschikken over een goed inzicht in de feitelijke situatie en de evolutie ervan. Dit ontbreekt totnogtoe. Ook over het educatieve aanbod voor ouderen en het gebruik dat zij ervan maken bestaan er nauwelijks (cijfer)gegevens. Wenselijk is dat er ook op dit terrein nog tijdens deze legislatuur acties worden ondernomen.

7. Voorts willen wij aanbevelen om het onderwijs zo in te richten dat het meer dan dit thans het geval is jongeren voorbereidt op het leven en samenleven in een samenleving die onder invloed van de demografische evolutie wezenlijk van karakter verandert en op het mede vormgeven aan deze samenleving. Dat moet ook leiden tot meer begrip tussen de generaties, waardering voor de inzet van ouderen en uitwisseling van kennis en ervaring. Ondermeer bij het herzien van de vakoverschrijdende eindtermen zou dit een bijzonder aandachtspunt moeten zijn.

Tenslotte formuleren wij nog enkele opmerkingen bij de tekst. Er wordt terecht gewezen op de rol van het sociaal-cultureel werk in het kader van het levenslang en levensbreed leren waarbij de ouderenverenigingen een belangrijke rol spelen. Buiten de opgesomde organisaties zijn ook de dienstencentra en de ouderenwerkingen binnen verenigingen met een intergenerationeel karakter op dit vlak actief.

De rol van het sociaal-culturele vormingswerk wordt in deze doelstelling gehonoreerd, maar deze appreciatie is niet terug te vinden in de subsidiërende wetgeving terzake (decreet 4 april 2004). Integendeel. Sociaal-culturele ouderenorganisaties die – logischerwijze – ook een luik rond welzijn in hun werking trachten uit te bouwen, worden terechtgewezen.

Er is nood aan overleg en afstemming tussen de departementen Welzijn en Cultuur aangaande de erkenningsvoorwaarden en

te brengen door samenwerking met derden.

In juni 2006 werden proefprojecten rond brede school geselecteerd, die in september zijn opgestart. Een aantal ervan werken samen met ouderenverenigingen. De stuurgroep “brede school” bewaakt de voortgang van deze projecten.

6.1.2.2. Operationele doelstelling: Een nieuw decreet voor het volwassenenonderwijs

Een nieuwe structuur moet de aanbieders van volwassenenonderwijs voortaan meer en beter met elkaar doen samenwerken. De instellingen voor volwassenenonderwijs worden gegroepeerd in dertien regionale consortia. Elk centrum voor basiseducatie en voor volwassenenonderwijs krijgt een zelfde basisfinanciering voor zijn personeel. De ervaring die leraren opdeden buiten het onderwijs, wordt voortaan erkend: hun geldelijke anciënniteit wordt berekend op basis van hun RSZ-prestaties. Het Vlaams Kennis- en Ondersteuningscentrum voor het Volwassenenonderwijs zal de centra begeleiden, de nascholing voor directies en leraren coördineren en de kwaliteit bewaken.

De goedkeuring van het decreet volwassenenonderwijs is voorzien vóór 1 september 2007. Er zijn nog geen initiatieven gepland die specifiek op ouderen gericht zijn.

6.1.2.3. Operationele doelstelling: Ondersteuning van de regionale volkshogescholen

Socius vzw, het steunpunt voor het sociaal-culturele volwassenenwerk, heeft in haar beleidsplan de ondersteuning van organisaties in hun werking met doelgroepen als strategische doelstelling opgenomen. Eén van die doelgroepen zijn de **ouderen**. Ter uitvoering van deze strategische doelstelling werkte het steunpunt enkele publicaties rond **oudereneducatie** uit: een cahier rond “Sociaal-cultureel werk van, voor en met ouderen” en de publicatie “Lang zullen ze leren. Educatief werken met ouderen”.

Daarnaast nam het steunpunt Socius vzw in 2005 deel aan het Grundtvigproject PEFETE (Pan-European Network for Education of the Elderly). Dit driejarige project (2004 – 2006) wil theorie, praktijk en methoden in oudereneducatie in kaart brengen. Tevens wordt onder meer de vraag gesteld hoe het Europese beleid een bijdrage kan leveren tot het levenslang leren en wordt er gepleit voor meer aandacht voor een

beoordelingscriteria van erkende ouderenorganisaties.

aantrekkelijke leercultuur voor ouderen.

6.1.3. Strategische subdoelstelling 3: Waarborgen dat de nieuwe informatie- en communicatietechnologieën ten goede komen aan de gehele bevolking

6.1.3.1. Operationele doelstelling: Uitvoering geven aan het Digitaal Actieplan Vlaanderen

Eén van de eerste verwezenlijkingen in dit verband zijn de **subsidies voor ondertiteling van programma's voor doven en slechthorenden**. Op 15 december 2005 sloot de Vlaamse Regering een principeverklaring met de Niet-Openbare Regionale Televisieverenigingen Vlaanderen vzw (NORTV). NORTV is de koepelorganisatie van de 10 Vlaamse regionale televisieomroepen (ATV, AVS, Focus, Kanaal 3, Ring TV, ROB Televisie, RTV, TV Brussel, TV Limburg en WTV). Dat wordt momenteel uitgevoerd.

6.2. Strategische doelstelling: Volledige benutting van het potentieel en de expertise van mensen van alle leeftijden, rekening houdend met opgedane ervaring

6.2.1. Strategische subdoelstelling 1: Beleidsvoerend vermogen van scholen versterken

Conform operationele doelstelling 6.1.2.2 wordt leraren aanwerven makkelijker: niet enkel diploma's maar ook eerder of elders verworven competenties worden erkend. De ervaring die leraren opdeden buiten het onderwijs, wordt voortaan erkend: hun geldelijke anciënniteit wordt berekend op basis van hun RSZ-prestaties.

6.2.2. Strategische subdoelstelling 2: Aanpassing loopbanen van leraren

Onderwijs is een sector die zijn oudere werknemers te vroeg kwijtraakt. Dit kost niet alleen geld, maar betekent ook een verlies van goede krachten. Dat de leerkracht zijn hele loopbaan vast zit in hetzelfde stramien speelt hierin een belangrijke rol. Leerkrachten moeten gestimuleerd worden om langer actief te blijven en om graag te blijven werken. De baan moet boeiender worden, met de mogelijkheid om af en toe eens uit te wijken naar een andere taak/functie in de eigen school of daarbuiten.

6.2.2.1. Operationele doelstelling: Loopbaanontwikkeling en taakdifferentiatie

Leraren-in-opleiding, stagiairs en startende leraren zullen beter begeleid

	<p>worden. Mentoren in de scholen hebben daarin een sleutelrol.</p> <p>Vanaf het schooljaar 2006-2007 krijgen scholen en centra voor volwassenenonderwijs uren om mentoren in te zetten. Zo kunnen ze ervaren leerkrachten deeltijds vrij maken voor de begeleiding van stagiairs (tijdens de opleiding), leerkrachten in opleiding (met betaalde stage na de opleiding) en starters (startende afgestudeerden). Vanaf het schooljaar 2006-2007 is voor deze begeleiding 7,9 miljoen euro ter beschikking. Cao VIII trekt voor 2008 5 miljoen euro extra uit voor mentoruren. Daarmee zal het aantal uren begeleiding per beginnende leerkracht ongeveer verdubbelen. Mentorschap kan voor oudere leerkrachten een welkom alternatief vormen voor het zelf lesgeven.</p> <p>Op basis van het flexibiliseringsdecreet zullen zij-instromers (mensen met beroepservaring in andere sectoren) in de lerarenopleiding vrijstellingen kunnen krijgen op basis van hun elders verworven competenties (EVC) en eerder verworven kwalificaties (EVK). Het statuut leerkracht-in-opleiding (LIO) maakt de lerarenopleiding ook aantrekkelijker voor zij-instromers.</p> <p>6.2.3. Strategische subdoelstelling 3: Het sociaal-cultureel vormingswerk stimuleert de ontwikkeling van ouderen en hun deelname aan de maatschappij</p> <p>De uitgekeerde subsidies op basis van op basis van het decreet van 4 april 2003 betreffende het sociaal-culturele volwassenenwerk aan organisaties die zich in hun werking richten tot ouderen moeten er – idealiter – toe leiden dat deze doelgroep gestimuleerd wordt tot het opnemen van een bepaalde vorm van maatschappelijk engagement of sociale actie.</p> <p>Zo dragen o.m.</p> <ul style="list-style-type: none"> - NEOS, Netwerk van Ondernemende Senioren, - OKRA, trefpunt 55+, - Liberale Beweging voor Volksontwikkeling, - Verbond van Senioren, - Vlaams Verbond voor Gepensioneerden, - S-Plus, - Integraal, Bewegingscentrum actief ouder worden <p>bij tot kennisverwerving en competentieontwikkeling van ouderen.</p>
--	---

	<p>De vormingspluscentra – dit zijn de regionale volkshogescholen – organiseren in samenwerking met het sociaal-culturele verenigingsleven “seniorsurfclubs”, dit zijn wekelijkse ontdekkingstochten op het internet. (Zie ook 6.1.2.3)</p> <p>Tenslotte behoort het stroomlijnen van de bestaande initiatieven op het vlak van verkeers- en mobiliteitseducatie tot één kenniscentrum (zie 5.1.5) mee tot het invullen van deze doelstelling.</p>
--	---

7. Een toereikend inkomen

<p>7.1. Inclusief armoedebeleid</p> <p>In de omgevingsanalyse wordt de aandacht gevestigd op armoede bij ouderen. 23 % van de ouderen heeft een armoederisico, wat het dubbele is van de doorsnee bevolking. Het is dan ook verwonderlijk dat het beleidsplan geen verwijzingen en maatregelen neemt.</p> <p>Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding 2005-2009 staat hier ten onrechte niet vermeld. De participatie van ouderen in armoede aan het beleid moet ernstig genomen worden. Hun kennis en ervaring bieden een bijzondere meerwaarde. De verenigingen van armen én de ouderenorganisaties moeten hier een belangrijke rol spelen. De Vlaamse regering dient bij prioriteit maatregelen te treffen om de armoede bij ouderen gevoelig terug te dringen, vooral bij de kwetsbaarste groepen (vrouwen, hoogbejaarden, zorgbehoevenden). Hierbij zijn volgende beleidsinstrumenten aangewezen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De open coördinatiemethode: via de open coördinatiemethode zou Vlaanderen kunnen leren van de successen en falingen inzake het armoedebeleid bij ouderen in de andere Europese lidstaten. Door het ontwikkelen van kwantificeerbare indicatoren moet elke lidstaat bewijzen dat ze het werkelijk menen met het voeren van een armoedebeleid in de eigen lidstaat. 2. Multidimensionele Armoede indicator: om een wetenschappelijk gedragen armoedebeleid te kunnen voeren, moet Vlaanderen beschikken over correcte gegevens en representatieve cijfers rond armoede. Een eerste aanzet hiertoe is gegeven door de oprichting van COVIVE. 	<p>In het ouderenbeleidsplan staat hieromtrent vermeld:</p> <p><i>Op 21 maart 2003 keurde het Vlaamse parlement het armoededecreet goed om de bestrijding van de armoede in Vlaanderen op structurele wijze aan te pakken. In uitvoering van dit decreet werd het Vlaams netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen, opgericht. Dit netwerk ondersteunt de armenverenigingen in hun werking en vervult een brugfunctie tussen de armenverenigingen en de overheid.</i></p> <p><i>De keuze voor een inclusief armoedebeleid belet niet dat Vlaanderen het armoedebeleid prioritair wil focussen op kinderarmoede en armoede bij ouderen, laaggeletterdheid en de gelijke toegang tot de kwalitatieve preventieve en curatieve gezondheidszorg op alle niveaus, met inbegrip van de geestelijke gezondheidszorg. Het armoederisico onder 65-plussers in Vlaanderen is zo'n 3 keer hoger dan bij -50-jarigen.</i></p> <p>De aanbevelingen kunnen doorgegeven worden aan het team armoedebeleid.</p>
---	--

7.2. Inkomenszekerheid, sociale bescherming en voorkoming van armoede

Het Vlaamse beleidsniveau kan aan het recht op een menswaardig inkomen voor ouderen -meer specifiek de pensioenen en de bijstandsuitkeringen - een geringere bijdrage aan maatregelen leveren.

De Vlaamse overheid zou er bij de federale overheid moeten aandringen op een automatisch, structureel en procentueel welvaartsmechanisme voor de pensioenen.

Het plan is Vlaams en beperkt zich tot de eigen bevoegdheden.

8. Een rijkdom aan verscheidenheid

Dit hoofdstuk lijkt het minst uitgewerkt van alle voorstellen. De uitgangspunten zijn goed aangegeven in 8.1 en ook 8.4. Beeldvorming is zeer wezenlijk, maar eerder beperkt uitgewerkt.

Bij de maatregelen in 8.2.1. pleiten wij ervoor alle aanbevelingen van de toenmalige werkgroep die nog steeds relevant zijn, op te nemen en daarom vatten wij ze hieronder samen en geven daarbij nog een aantal andere suggesties.

8.1. Veroudering van de allochtone gemeenschap

8.1.4. Interculturalisering zorgvoorzieningen

We ondersteunen de interculturalisering van zorgvoorzieningen en zijn geen voorstander van aparte diensten en voorzieningen. We zijn wel voorstander van een aangepast en ruim zorgaanbod waarbinnen diversiteit een plaats krijgt en waarbij de nodige aandacht is voor sensibilisering van zorgverleners, cliënten, alsook van bewoners van (semi-)residentiële voorzieningen. Daarnaast lijkt het aangewezen dat er bijkomend geïnvesteerd wordt in aangepaste taallessen en basiseducatie voor oudere allochtonen.

De Vlaamse overheid dient de diversiteit in onze samenleving zoveel mogelijk verder te valoriseren in dwarsverbinding met de andere beleidsniveaus.

8.2. Het Vlaamse minderhedenbeleid

Dit hoofdstuk is misschien wat minder uitgewerkt, maar geeft toch een vrij accuraat overzicht van wat al bereikt is en nog op stapel staat.

De door de Vlaamse ouderenraad naar voren gebrachte opmerkingen moeten beschouwd worden als aanbevelingen en elementen die dienstig kunnen zijn bij de opvolging van het plan.

8.1. Veroudering van de allochtone gemeenschap

8.1.1. Omgaan met diversiteit is een uitdaging voor de ganse samenleving. Een belangrijke stap naar een interculturele samenleving is dan ook dat we mensen van allochtone afkomst ook gaan beschouwen als onze ouderen. De verantwoordelijkheid ten aanzien van deze groepen uit de bevolking, die maatschappelijk zwak staan en in het verleden veelal weinig aandacht kregen, moet immers op de eerste plaats bij de samenleving gelegd worden. Zij moet er voor zorgen dat deze mensen voldoende kansen aangereikt krijgen om ook als ze ouder worden een menswaardig leven te hebben.

8.1.2. Allochtone ouderen moeten erkend worden als een groep met specifieke problemen.

In de oudere bevolkingsgroep maken de allochtonen tot nu toe nog een kleine minderheid uit. Het is echter een minderheid waarvan de noden moeten worden erkend.

De Vlaamse overheid zou de lokale besturen moeten vragen dat ze voor alle ouderen een lokaal ouderenbeleidsplan ontwikkelen, waarin gedacht wordt aan een inclusief minderhedenbeleid.

8.2.1. De Vlaamse overheid neemt de nodige maatregelen zodat etnisch-culturele minderheden met een zorg- of hulpvraag in 2010 toegang hebben tot het meest gepaste welzijnsaanbod.

Enkele maatregelen hierin genomen hebben betrekking tot het actief bestrijden van racisme en discriminatie. Er wordt echter geen verdere uitleg gegeven over hoe men dit zal concretiseren en via welke maatregelen men dit dan zal bereiken.

Binnen een 'interprovinciale werkgroep interculturalisering van de zorg-en dienstverlening van ouderen' worden initiatieven en producten bijeengebracht die in juni 2007 zullen worden voorgesteld op regionale studie- en reflectiedagen voor de sector.

Er werden/worden reeds subsidies verleend ter ontwikkeling van een lespakket voor hulpverleners en zorgverstrekkers in de ouderen- en thuiszorg over het omgaan met cliënten uit etnisch-culturele minderheden. Bijkomende maatregelen hier zouden kunnen zijn:

- Het vak interculturele hulpverlening inschrijven als verplicht onderdeel in alle zorgopleidingen
- Sensibiliseren en toeleiden van leden van etnisch-culturele minderheden naar zorgopleidingen

De Vlaamse overheid biedt prioritair mogelijkheden aan initiatiefnemers uit de ouderenzorg, gelegen in de gebieden met een grote aanwezigheid van etnisch-culturele minderheden. Hierbij dient ook rekening gehouden te worden met de zorgnood op bepaalde plaatsen (ook hier weer een algemeen beleid als regel en een doelgroepenbeleid waar nodig).

Bovendien dient ervoor gezorgd te worden dat voorzieningen uit de ouderenzorg bij het uitwerken van de kwaliteitseisen in het kader van het kwaliteitsbeleid, aandacht besteden aan de doelgroepen uit etnisch-culturele minderheden. Dat voorzieningen en instellingen uit de ouderensector rekening houden met de specifieke noden van ouderen uit de etnisch-culturele minderheden en werken aan management van diversiteit. Via het

8.1.3. Als er geen antwoord wordt gegeven op de specifieke hulpvragen van allochtone ouderen, dan dreigen ze een risicogroep te worden.

8.1.4. Zorg op maat betekent: interculturaliteit aanwezig brengen in diensten en voorzieningen en ruimte bieden voor een categoriaal aanbod. Het veronderstelt dat alle betrokkenen, allochtone ouderen, autochtone ouderen, de voorziening en het personeel dat er werkzaam is, bekwaam (geworden) zijn in het omgaan met (culturele) verschillen in een hulpverleningssetting of, al naar gelang het geval, in een leef- en woonsituatie. Het vergt niet alleen een houding van uitdrukkelijk respect voor de verschillen tussen de betrokken gemeenschappen, maar ook het treffen van een aantal praktische schikkingen, zoals bvb op het gebied van voeding, godsdienstbeleving (bv. gebedsruimte) of andere elementen die in de beleving van een aantal culturen een belangrijke rol spelen, zoals bvb een taboe op de verzorging van vrouwen door mannen.

8.2. Het Vlaamse minderhedenbeleid

Op 26 maart 2004 keurde de Vlaamse regering het nieuwe strategisch plan minderhedenbeleid goed. Dit plan zet het minderhedenbeleid op nieuwe sporen. Hiermee kiest de Vlaamse overheid positie in het continue debat over het 'samenleven in diversiteit'.

8.2.1. De Vlaamse overheid neemt de nodige maatregelen zodat etnisch-culturele minderheden met een zorg- of hulpvraag in 2010 toegang hebben tot het meest gepaste welzijnsaanbod.

Maatregelen:

- *Racisme en discriminatie in de welzijnsvoorzieningen wordt actief bestreden.*
- *Welzijn start een inhaalbeweging vanaf januari 2005 met als doel om tegen 2010 een aanzienlijke toename te verkrijgen van allochtone personeelsleden in verzorgende en verplegende functies zodat het personeelsbestand in die functies beter de etnisch-culturele samenstelling van de bevolking weerspiegelt. Dit gebeurt via een gamma van projecten gericht op opleiding en tewerkstelling. In 2004 en 2005 verdeelde de Vlaamse overheid financiële middelen van het Europees Sociaal Fonds onder een aantal opleidingscentra*

kwaliteitsbeleid van de instellingen moet de toegankelijkheid van voorzieningen ten behoeve van etnisch-culturele minderheden verbeterd worden. Concreet moeten er binnen afzienbare tijd in Vlaanderen initiatieven zijn, die effectief een aanbod van diensten voor allochtone ouderen uitbouwen.

8.2.2. De Vlaamse overheid neemt de nodige maatregelen om aan etnisch-culturele minderheden het recht op preventieve gezondheidszorg te garanderen

In dit verband kunnen er nog bijkomende initiatieven genomen worden.

- Informatie voor en sensibilisatie van de etnisch culturele minderheden in verband met vraagstukken van ouder worden en meer bepaald over mantelzorg, dienstverlening aan ouderen en thuiszorg, en dit via de zelforganisaties van de betrokkenen. Deze kunnen een belangrijke rol spelen in toeleiding enerzijds en in het signaleren van noden en geven van feedback anderzijds.
- Voor een goede samenleving is het nodig dat ook autochtone ouderen (in de buurt, in voorzieningen, ...) gesensibiliseerd zijn met betrekking tot de situatie van ouderen uit etnisch-culturele minderheden.

Vandaar het cruciaal belang van vorming op vlak van visie op en omgaan met diversiteit.

- In samenwerking met de Minister van Cultuur kunnen impulsen gegeven worden om uitwisseling tussen ouderen te stimuleren, gericht op zelfwerkzaamheid en valorisatie van hun capaciteiten en creativiteit. Het lokaal beleid kan hierin een grote rol spelen om intercultureel contact en samen nadenken over toekomstscenario's te stimuleren.
- Om de doelgroep van allochtone ouderen te bereiken kan op lokaal en regionaal niveau ook samengewerkt worden met de organisaties voor buurt- en opbouwwerk die met deze mensen werken en die samen met dienstencentra een gericht aanbod kunnen ontwikkelen.
- Pilotprojecten verdienen tijd om de nodige expertise te verzamelen en effecten te kunnen meten om vandaar beleidsconclusies te trekken om deze inzichten op breder vlak te gaan toepassen. Innovatie ook op deze domeinen moet gestimuleerd worden.
- Via linken met partners die pionierswerk doen elders in Europa en via

voor polyvalent verzorgenden om o.m. voor allochtone kandidaten een geïndividualiseerd opleidingstraject met meer slaagkansen te kunnen aanbieden. Verschillende opleidingscentra richten ook een vooropleiding voor allochtonen in, die gericht is op het verwerven van een basiskennis van de Nederlandse taal en van praktische vaardigheden. Het volledige traject duurt twee jaar. Het bestaat uit een basismodule Nederlands als tweede taal, een schakeltraject voor laaggeschoolde volwassenen die leren leren en communiceren, en een oriëntatie- en ingroeimodule rond social profit.

- *Subsidies werden en worden verleend ter ontwikkeling van een lespakket voor hulpverleners en zorgenverstrekkers in de ouderen- en thuiszorg over het omgaan met ouderen van buitenlandse afkomst*
- *De Vlaamse overheid biedt prioritair mogelijkheden aan initiatiefnemers uit de **ouderenzorg** en de kinderopvang, gelegen in de gebieden met een grote aanwezigheid van etnisch-culturele minderheden, om een evenredig toegankelijke en kwaliteitsvolle dienstverlening aan allochtone ouderen en jonge kinderen en hun omgeving te garanderen.*

8.2.2. De Vlaamse overheid neemt de nodige maatregelen om aan etnisch-culturele minderheden het recht op preventieve gezondheidszorg te garanderen

Maatregelen:

- *Racisme en discriminatie in de gezondheidsvoorzieningen wordt actief bestreden.*
- *De Vlaamse overheid garandeert dat de preventie-organisaties (logo's, Kind en Gezin, mutualiteiten, ...) over het gepaste preventiemateriaal en –methodieken beschikken of deze ontwikkelen en de nodige inspanningen doen om etnisch-culturele minderheden te bereiken.*

uitwisseling kan geleerd worden van elkaar op een domein waar vele van onze buurlanden binnen de Europese Unie ook voor nieuwe uitdagingen staan.

8.3. Het Vlaamse gelijkheidsbeleid

Het diversiteits- en gelijkheidsbeleid is te eenzijdig toegespitst op het waarborgen van de rechten van mensen (in dit geval ouderen) van vreemde afkomst. Dit houdt het gevaar in dat men voorbijgaat aan de specifieke problematiek van bijvoorbeeld oudere vrouwen en alleenstaande mannen op leeftijd, oudere holebi's, gehandicapte ouderen. Wat wij bepleiten is dat er binnen het ouderenbeleid op alle punten uitdrukkelijk rekening gehouden wordt met de grote diversiteit binnen de oudere bevolking. Deze verscheidenheid moet worden gevaloriseerd. Maar ze houdt ook het gevaar in van marginalisering en uitsluiting.

8.3.2. De Vlaamse overheid neemt de nodige maatregelen om aan seksuele

8.3. Het Vlaamse gelijkheidsbeleid

In de context van “een rijkdom aan diversiteit” richt het Vlaams Diversiteits- en Gelijkheidsbeleid zich specifiek tot een aantal minderheidsgroepen, zoals holebi's en etnisch-culturele minderheden. Dit neemt niet weg dat elders aandacht is voor gelijke kansen vanuit een genderperspectief. Vrouwen en mannen zijn geen echte minderheidsgroepen. Specifieke aandacht voor vormen van achterstelling of uitsluiting die (vooral) oudere vrouwen dan wel mannen treffen, werd dan ook zoveel mogelijk gestimuleerd binnen de context van het thema waarin de achterstelling of uitsluiting zich voordoet of dreigt voor te doen.

8.3.1. De Vlaamse overheid neemt de nodige maatregelen zodat holebi's met een zorg- of hulpvraag in 2010 toegang hebben tot het meest gepaste welzijnsaanbod.

Maatregelen:

- *Homofobie en discriminatie in de welzijnsvoorzieningen wordt actief bestreden.*
- *Gelijke Kansen liet een onderzoek uitvoeren met betrekking tot de operationalisering van het concept holebivriendelijkheid in de zorgsector. Dit resulteerde in twee sensibiliserende instrumenten, die concreet bestaan uit vragenlijsten. Het eerste instrument is gericht naar het management, het tweede naar individuele zorgverstrekkers. Het eerste focust op de organisatiecultuur en toetst of de randvoorwaarden voor een holebivriendelijk zorgaanbod vervuld zijn op het niveau van organisatie en beleid, personeel en opleiding, intake en dienstverlening. Het tweede instrument heeft betrekking op ‘culturele competentie’ en focust op kennis, vaardigheden en attitudes van zorgverstrekkers betreffende holebi's. Samen met Welzijn worden deze instrumenten in de zorgsector geïmplementeerd.*

8.3.2. De Vlaamse overheid neemt de nodige maatregelen om aan seksuele minderheden het recht op preventieve gezondheidszorg te garanderen

minderheden het recht op preventieve gezondheidszorg te garanderen
De Vlaamse overheid garandeert dat de preventie-organisaties over het gepaste preventiemateriaal en -methodieken beschikken.

Voor deze maatregel is het van essentieel belang om de holebi-ouderen als partner te betrekken, zodat er geluisterd wordt naar hun noden en daarmee rekening kan worden gehouden.

8.4. Ouderen in beeld

Nog al te vaak komen ouderen negatief in beeld. De termen vergrijzing, grijze druk hebben vaak een negatieve connotatie. Vandaar dat we opteren voor de titel 'Ouderen in beeld', wat een positievere klank met zich meebrengt.

Aangezien de uitwerking van 8.4. heel beperkt was, hebben we zelf enkele strategische en operationele doelstellingen geformuleerd.

8.4.1. Strategische doelstellingen

8.4.1.1. Meer aandacht voor de groeiende groep van actieve ouderen.

8.4.1.2. Een correcte beeldvorming over ouderen en een intergenerationele samenspraak over normen en waarden.

8.4.1.3. Meer erkenning van de ervaring, kennis, wijsheid, productiviteit en andere belangrijke bijdragen van ouderen

8.4.2. Operationele doelstellingen

8.4.2.1. De Vlaamse overheid zal zich vanuit haar educatieve opdracht in deze materie dan ook tot taak stellen:

- acties op touw te zetten en te ondersteunen die de ombuiging van een te enge en eenzijdige beeldvorming over ouderen bewerkstelligen
- projecten te ontwikkelen en aan te moedigen die het al te stereotiepe negatieve beeld van de 'vergrijzing', 'grijze druk', 'inactieven' in haar juiste proportie onder de aandacht brengt van de modale burger en in die zin ook bespreekbaar maakt
- plannen uit te werken die, vanuit de nood aan diversiteit, de samenleving

Maatregelen:

- *Homofobie en discriminatie in de gezondheidsvoorzieningen wordt actief bestreden.*
- *De Vlaamse overheid garandeert dat de preventie-organisaties over het gepaste preventiemateriaal en -methodieken beschikken of deze ontwikkelen en de nodige inspanningen doen om een gepast antwoord te bieden op de zorgnoden van holebi-senioren.*

8.4. Vergrijzing in beeld

*Dé strategische doelstelling in dit verband luidt: **Meer erkenning door het grote publiek van de autoriteit, wijsheid, productiviteit en andere belangrijke bijdragen van ouderen.***

Maatregelen:

*Enkel een volgehouden campagne, samen met de toegenomen weerbaarheid van de beoogde doelgroep, kan de maatschappelijke positionering van ouderen versterken. De structureel gegarandeerde **werkingsmiddelen** voor het OuderenOverlegKomitee, nu de Vlaamse Ouderenraad, is daartoe een middel.*

*Positieve beeldvorming erkent en benoemt ook de maatschappelijke rol van het **rusthuis** in de 21ste eeuw. Het kijk- en leesboek "**Rusthuizen inspireren rusthuizen in positieve beeldvorming**", opgezet met experimentele projectsubsidies, is de neerslag van een gezamenlijk project van drie rusthuiskoepels om de beeldvorming rond ouderen, en meer bepaald ouderen in een residentiële omgeving, in positieve zin te beïnvloeden.*

*Maar dat mag de rusthuizen er niet van weerhouden in de eerste plaats zelf een strategie te ontwikkelen inzake positieve beeldvorming, eigen initiatieven te nemen en acties te plannen. Ook dat onderstreept het project. Het is trouwens de Vlaamse overheid die de rusthuizen in het kader van de **zorgstrategische plannen** ertoe aanzet na te denken over hoe zij zichzelf positief kunnen positioneren in hun onmiddellijke omgeving en de maatschappij.*

laten kennismaken met het rijke scala die de groep van ouderen vormt

- inspanningen te leveren die ertoe leiden dat de ouderenpopulatie op een respectvolle en algemene manier wordt benaderd, eerder dan betuttelend en categorieel
- ouderen eerder op grond van hun levenswijsheid en –ervaring te benaderen, en minder in functie van hun leeftijd
- meer de grote groep van ‘vitale ouderen’ in de kijker te plaatsen. ‘Vitale ouderen’ die: in een goede psychische en fysieke conditie verkeren; openstaan voor de omgeving en bedrijvig zijn in de maatschappij, aan vrijetijdsbesteding doen, zich bijscholen, oog hebben voor de technologische ontwikkelingen, als grootouder instaan voor kinderopvang en deelnemen aan het rijke aanbod binnen het verenigingsleven.
- experimenten ter overbrugging van de kloof tussen geïnformeerde en niet-geïnformeerde ouderen verder te zetten en/of blijvend te ondersteunen

8.4.2.2. Enkel ter zake volgehouden informerings- en sensibiliseringscampagnes, samen met de toegenomen weerbaarheid van de beoogde doelgroep, kunnen de maatschappelijke positionering van ouderen versterken.

Maatregelen:

De jaarlijkse verhoging via indexaanpassing van de thans ook structureel gegarandeerde werkingsmiddelen voor het Ouderen Overleg Komitee – Vlaamse Ouderenraad is daartoe een middel.

8.4.3.3. Een positievere beeldvorming erkent en benoemt ook de maatschappelijke rol van het rusthuis in de 21ste eeuw

Maatregelen:

Het kijk- en leesboek 'Rusthuizen inspireren rusthuizen in positieve beeldvorming' dateert van 2003 en is niet meer verkrijgbaar op dit moment.

8.4.3.4. De Vlaamse overheid mag de rusthuizen er derhalve niet van weerhouden zelf een strategie te ontwikkelen inzake positieve beeldvorming en zal waar nodig en binnen de mogelijkheden deze aanmoedigen en ondersteunen .

8.4.3.5. Het is trouwens diezelfde overheid die de rusthuizen in het kader van de zorgstrategische plannen ertoe zal aanzetten na te denken over hoe zij zichzelf positief kunnen positioneren in hun onmiddellijke omgeving en de maatschappij.

Slotbeschouwingen

Veiligheid en preventie

In de omgevingsanalyse wordt er kort stilgestaan bij de onveiligheidsgevoelens van ouderen. Men komt er doorheen de tekst nergens op terug. Concrete maatregelen dienen hier dan ook best genomen te worden in samenspraak met de lokale overheid.

Consumentenbescherming

Eén van de hoofddoelstellingen van de Europese Unie is de oprichting van een interne markt door het wegwerken van handelsbelemmeringen tussen de lidstaten. Het reglementeren van het vrij verkeer van producten binnen de EU is ver gevorderd. Dit heeft ook implicaties voor het Vlaams beleid. Zo brengt de geliberaliseerde energiemarkt een toegenomen complexiteit met zich mee met nadelen voor transparante prijzen en kwaliteit van de dienstverlening. De Vlaamse overheid heeft hier een taak op te nemen. Duidelijke, vergelijkbare en doorzichtige informatieverlening omtrent prijzen en voorwaarden is noodzakelijk opdat ouderen weloverwogen keuzes kunnen maken in een geliberaliseerde markt. Via reglementering moet de overheid producenten hiertoe verplichten en consumenten de nodige bescherming bieden.

Onderzoeksopdrachten

De voortschrijdende vergrijzing en de impact ervan voor de persoon en de gemeenschap vereisen dat er een wetenschappelijk onderbouwd beleid kan worden gevoerd en het werken met ouderen 'evidence based' kan worden uitgebouwd. In het verleden is er onder meer door het Centrum voor Bevolkings- en Gezinsstudies op dit terrein voortreffelijk werk verricht. Ook andere onderzoeksinstellingen en verenigingen hebben op dit terrein belangrijk werk gedaan. Maar in het perspectief van de vele uitdagingen die op ons af komen moet op dit terrein veel meer worden ondernomen. Wij betreuren tevens dat het Steunpunt Gelijkekansenbeleid geen verdere onderzoeksopdrachten krijgt voor de doelgroep ouderen. Ouderen hebben ook recht op gelijke kansen en dit kan best onderbouwd worden vanuit studiewerk.

Enkele voorstellen:

Veiligheid wordt enkel geoperationaliseerd m.b.t. het openbaar vervoer:
“Klantvriendelijkheid moet voorop staan. De Lijn moet een bijdrage blijven leveren tot de sociale veiligheid. Initiatieven als de lijnspotters, het installeren van camera's... kunnen hiertoe bijdragen. Op 13 juli 2006 werd een nieuw veiligheidsplan voorgesteld.”

Federale bevoegdheid

In de ruimere context van de organisatie van het Min vd VI Gemeenschap zijn momenteel alvast deze organisaties actief:

1. Het net opgerichte **steunpunt WVG**

2. De **studiedienst van de Vlaamse Regering**

Op het vlak van ouderenbeleid zijn het vooral demografische gegevens die binnen de studiedienst beheerd worden.

3. Consortium Vergrijzing in Vlaanderen en Europa (**CoViVe**)

CoViVe is een interuniversitair consortium dat onderzoek voert naar de socio-economische impact van de vergrijzing in Vlaanderen en Europa. CoViVe wordt gecoördineerd door het Centrum voor Sociaal Beleid - Herman Deleeck en de partners zijn: UA-CSB, UA-OWV, UA-PSBH, VUB, KUL-HIVA en de Vlaamse overheid (Studiedienst van de Vlaamse Regering & dep. WVG-Kenniscentrum) De belangrijkste doelstellingen van het

<p>- De Vlaamse regering zou een inventaris moeten maken van alle bestaande problemen en belemmeringen om tot een doeltreffender en efficiënter integraal ouderenbeleid in staat te zijn.</p> <p>- Bij het registreren van gegevens door allerlei overheidsdiensten en bij het verlenen van onderzoeksopdrachten dienen ook gegevens verzameld te worden over ouderen, hun opvattingen en gedrag. Tot op heden is het niet uitzonderlijk dat uitsplitsingen naar leeftijd tot de leeftijd van 65, maximaal 75 jaar worden beperkt. In het licht van de gestegen levensverwachting is deze aanpak in veel gevallen achterhaald (cfr. de Onderwijsstatistiek).</p> <p>- Heel veel kennis en inzichten die dienstig zouden kunnen zijn voor het ontwikkelen van een ouderenbeleid en -praktijk is nu verspreid over allerlei onderzoekers en onderzoekseenheden die vaak niet van elkaar weten. Dat maakt dat de in Vlaanderen aanwezige kennis niet optimaal kan worden benut. Wenselijk is dat er een onafhankelijk Vlaams Kenniscentrum zou worden opgericht dat deze kennis samenbrengt en ter beschikking stelt van het beleid en de praktijk en dat tevens attendeert op belangrijke ontwikkelingen in het buitenland. Dit kan nog tijdens deze legislatuur worden opgezet.</p> <p>- Gegeven de demografische ontwikkeling kan in het algemeen worden gepleit voor meer en meer toegespitst onderzoek op het terrein van de geriatrie en de gerontologie in al haar vormen.</p> <p>Ouderenbeleidscoördinatoren Wij ondersteunen ten volle het gebruik van de officiële term ‘Ouderenbeleidscoördinatoren’.</p> <p>De ethische problematiek In het Vlaams ouderenbeleidsplan worden ethische kwesties, het levenseinde e.d., niet aangehaald. Deze thema’s worden best behandeld aangezien ze tot het leven en de bezorgdheden van ouderwordende mensen behoren.</p>	<p>consortium zijn: (i.) het ontwikkelen van dynamische simulatiemodellen voor Vlaanderen die de meting van beleidshervormingen toestaan; (ii.) het meten van trends in intra- en intergenerationele verdeling van inkomen en rijkdom in Vlaanderen; (iii.) het maken van een projectie van de gezonde levensverwachting; (iv.) het meten van economische gevolgen van de vergrijzing in Vlaanderen; (v.) het in kaart brengen van trends in formele en informele zorgnetwerken; en (vi.) de parameters van een Vlaams zorgbeleid in een Europees vergelijkend perspectief plaatsen.</p> <p>4. Het steunpunt gelijkheidskansenbeleid Binnen het steunpunt gelijkheidskansenbeleid wordt de variabele leeftijd meegenomen in onderzoek inzake gender, holebi’s en allochtonen.</p> <p>O.K.</p> <p>Er worden middelen voorzien voor palliatieve dagcentra. Ethiek in de ouderenzorg wordt een specifiek aandachtspunt in het woonzorgdecreet..</p>
--	---